

Kommunale handicapråd

Erfaringer og gennemslagskraft 2008

Kolofon

Redaktion:

Center for Ligebehandling af Handicappede, Linda Bendix

**Center for Ligebehandling
af Handicappede**

Udgivet af:

Velfærdsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Udgivet 2008

Foto: Mikal Schlosser

Copyright: Velfærdsministeriet 2008

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Indhold

1. INTRODUKTION	6
Baggrund og formål for undersøgelsen.....	6
Handicaprådernes formål og opgaver.....	6
Handicaprådernes sammensætning	7
Undersøgellesdesign.....	7
Kvantitativ og kvalitativ undersøgelse	7
Rapportens opbygning	8
2. RESUMÉ AF UNDERSØGELSENS RESULTATER.....	10
Tilfredshed med handicaprådernes organisering og mødevirksomhed.....	10
Handicaprådene høres i stor udstrækning over relevante initiativer.....	11
Handicaprådene oplever at have indflydelse	12
Kommende udfordringer.....	13
3. HANDICAPRÅDENES ETABLERING OG OPSTART.....	14
Opbygning af handicaprådernes gennemslagskraft.....	14
4. HANDICAPRÅDENES ORGANISERING.....	16
Handicaprådernes sammensætning	16
Handicaprådernes størrelse	16
Repræsentationen af rådsmedlemmerne.....	17
Repræsentanter for kommunalbestyrelserne som handicaprådsmedlemmer.....	17
Embedsmænd som handicaprådsmedlemmer.....	18
Repræsentanter for handicaporganisationerne som handicaprådsmedlemmer.....	19
Formandskabets betydning for rådsarbejdet	19
Handicaprådernes sekretariatsbetjening.....	20
Formelle ansvarspersoner i politiske udvalg og forvaltninger.....	22
5. HANDICAPRÅDENES MØDEVIRKSOMHED.....	23
Formøder forud for handicaprådsmøderne	23
Organisering af handicaprådsmøderne.....	24
Handicaprådernes mødefrekvens.....	24
Har handicaprådene en arbejdsplan?.....	24
Fremmøde til rådsmøderne og brug af suppleanter ved afbud.....	24
Samarbejdet i handicaprådene	25
Rådsmedlemmernes vurdering af samarbejdet i rådene	25
Opsummering af samarbejdet i handicaprådene.....	27

Samarbejdet mellem handicapråd og kommune	28
Rådsmedlemmernes kompetencer og engagement.....	28
De bærende kræfter i rådet	28
Intern konsensus omkring rådets mål, opgaver og synspunkter	29
Rådsmedlemmernes tilgang til rådsarbejdet.....	29
Handicaprådene som del af en politisk proces	30
6. HANDICAPRÅDENES OPGAVER.....	32
Handicaprådernes dagsorden.....	32
Høringsprocesserne	32
I hvilken grad høres handicaprådene?	33
Hvad høres handicaprådene om?.....	34
Hvilke fagområder inddrager handicaprådene?.....	34
Rådsmedlemmernes vurdering høringsmaterialets kvalitet.....	34
Rådsmedlemmernes vurdering af høringsfristerne.....	35
Kommunalbestyrelsernes modtagelse af hørings svar.....	36
Kommunale handicappolitikker	37
Rådsmedlemmernes repræsentation og indholdet på møderne.....	38
Politikker kontra faktuelle sager	39
7. HANDICAPRÅDENES SYNLIGHED OG RELATIONER.....	41
Synliggørelse af handicaprådene	41
Initiativer til at skabe synlighed.....	41
Handicaprådernes hjemmesider.....	41
Rådsmøder på institutioner, botilbud o. lign.	42
Borgermøder.....	42
Handicappris.....	42
Initiativer over for det politiske system.....	42
Handicaprådernes relationer.....	42
Kendskab til handicaprådene i de politiske udvalg, forvaltningerne og hos kommunens borgere.....	43
Den trykte presses omtale af handicaprådene	45
8. HANDICAPRÅDENES INDFLYDELSE OG GENNEMSLAGSKRAFT	47
Handicaprådernes indflydelse	47
Vurdering af indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg.....	47
Vurdering af indflydelse på forvaltningernes arbejde	48
Hvilke områder har handicaprådene indflydelse på?	49
Rådsmedlemmernes opfattelser af gennemslagskraft.....	49
Gennemslagskraft som mere end indflydelse.....	49
Kvalificering af de politiske beslutninger gennem ny viden.....	50

Opbygning af gennemslagskraft.....	50
10. HANDICAPRÅDENES UDFORDRINGER.....	52
Tre tematikker for handicaprådenes kommende udfordringer.....	52
Opbygning af stabile og kompetente handicapråd	52
Kvalificering af den rådgivning, handicaprådene kan give	53
Synliggørelsen af handicaprådene i kommunerne.....	55
LITTERATURLISTE	56
BILAG 1. METODE.....	57
Kvalitative interview	57
Yderligere dokumentation fra de ti handicapråd	58
Kvantitativ spørgeskemaundersøgelse	58
BILAG 2. SPØRGESKEMA	60
BILAG 3. LOVBEKENDTGØRELSE OG BEKENDTGØRELSE.....	70

1. Introduktion

”Det er en Guds gave at sidde i handicaprådet, når man skal træffe beslutninger. Den direkte dialog er meget betydningsfuld. [...] at sidde som politiker sammen med dem, der er handicappede, gør mig virkelig opmærksom på de store problemer, de har.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, menigt medlem, interview

Baggrund og formål for undersøgelsen

Velfærdsministeriet har bedt Center for Ligebehandling af Handicappede om at gennemføre en undersøgelse af de kommunale handicapråds gennemslagskraft. Et væsentligt succeskriterium for handicaprådene er, at de kommer til at fungere som medspillere i forhold til kommunens handicappolitiske indsats og udvikling, bliver hørt om kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap og derigennem får gennemslagskraft til at påvirke kommunens handicappolitiske forhold. Undersøgelsen formål er på den baggrund at se på, hvordan samspejlet mellem handicapråd og kommune fungerer, hvordan de to parter oplever samarbejdet, og i hvilken grad handicaprådene bliver inddraget i og har indflydelse på kommunens handicappolitiske indsats og udvikling.

Handicaprådernes formål og opgaver

De kommunale handicapråd blev lovpligtige fra 1. april 2006 i forbindelse med kommunalreformen.

Ifølge retssikkerhedslovens § 37 a, jf. bekendtgørelse af lov for retssikkerhed og administration på det sociale område (LBK nr. 877 af 03/09/2008), skal kommunalbestyrelsen nedsætte et handicapråd.¹ Handicaprådets opgave er at rådgive kommunalbestyrelsen i handicappolitiske spørgsmål og formidle synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører mennesker med handicap.

Kommunalbestyrelsen skal ifølge retssikkerhedsloven høre handicaprådet over alle initiativer, som har betydning for mennesker med handicap. Bestemmelserne i retssikkerhedslovens § 37 a er uddybet i kapitel 10 (§§ 47-51) i *bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område* (BEK nr. 768 af 27/06/2007), der fastsætter de nærmere regler om handicaprådets virksomhed og sammensætning. Ifølge bekendtgørelsen kan rådet behandle alle lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører mennesker med handicap. Handicaprådet kan selv tage spørgsmål af mere generel karakter op til drøftelse og komme med forslag til politiske såvel som administrative initiativer. Handicaprådet kan ikke behandle spørgsmål om enkeltpersoners forhold, herunder personalesager eller konkrete klagesager.

¹ Jf. i øvrigt LBK nr. 877 af 03/09/2008 §37a og BEK nr. 768 af 27/06/2007 kap.10 §47-51 gengivet i bilag 3.

Handicaprådernes sammensætning

Det er kommunalbestyrelsen, der fastsætter handicaprådets størrelse. Handicaprådene skal bestå af tre til syv medlemmer af handicaporganisationerne i kommunen udpeget efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer (DH) og ligeledes tre til syv medlemmer udpeget af kommunalbestyrelsen, heraf et antal af dens medlemmer. Det vil sige, at den kommunale repræsentation i rådet kan bestå af udelukkende repræsentanter for kommunalbestyrelsen eller både kommunalbestyrelsesmedlemmer og embedsmænd.

Handicaprådet skal sammensættes bredt, så medlemmerne repræsenterer forskellige handicapgrupper og forskellige sektorer i kommunen, herunder både voksne og børn med handicap. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at lokale handicaporganisationer eller grupperinger uden for DH skal være repræsenteret i handicaprådet. Antallet af medlemmer, som repræsenterer lokale handicaporganisationer eller grupperinger kan ikke overstige antallet af medlemmer, som er udpeget efter indstilling fra DH.

Endvidere udpeges en personlig stedfortræder for hvert medlem af rådet, som skal deltage i rådets møder ved det ordinære medlems forfald. Handicaprådene udpeger ifølge bekendtgørelsen selv sin formand og fastsætter selv sin forretningsorden. Derudover skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang yde sekretariatsmæssig bistand til handicaprådet.

Undersøgelsesdesign

Det er undersøgelsens formål at undersøge de kommunale handicapråds gennemslagskraft. Gennemslagskraft kan umiddelbart forstås som handicaprådernes indflydelse på handicappolitiske forhold i kommunerne, men det er en forudsætning for indflydelsen, at handicaprådene inddrages i de kommunale politiske og administrative beslutningsprocesser med betydning for mennesker med handicap. Derfor har undersøgelsen fokus på inddragelsen af handicaprådene i de kommunale beslutningsprocesser såvel som indflydelsen på disse.

For at få et billede af handicaprådernes gennemslagskraft tager undersøgelsens design afsæt i en række temaer, der er udledt af de lovgivningsmæssige rammer, der er sat for handicaprådernes virksomhed. Temaerne omfatter handicaprådernes organisering, mødevirksomhed, synlighed og inddragelsen af handicaprådene i kommunernes handicappolitiske indsats og udvikling, for derigennem at få et billede af handicaprådernes indflydelse på disse.

Kvantitativ og kvalitativ undersøgelse²

Handicaprådernes gennemslagskraft i forhold til kommunalbestyrelsens politikker og initiativer vil, særligt så relativt kort tid efter deres etablering, i høj grad være et spørgsmål om vurdering og oplevelse. Derfor er undersøgelsen gennemført ved brug af en kombination af metoder, der sikrer, at der både er genereret dybdegående viden gennem kvalitative interview af ti handicapråd og mere generel viden om arbejdet i handi-

² Den metodiske tilgang uddybes yderligere i bilag 1.

caprådene gennem en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse udsendt til samtlige handicapråd. Spørgeskemaundersøgelsen tager afsæt i den viden, der er opnået gennem de kvalitative interviews. I spørgeskemaet har der været mulighed for, at respondenterne kunne give uddybende kommentarer til flere af spørgsmålene.

I både de kvalitative interviews og spørgeskemaundersøgelsen er en repræsentant for kommunalbestyrelsen og en repræsentant for handicaporganisationerne blevet spurgt - så vidt muligt formand og næstformand. Det vil sige, at der er interviewet 20 repræsentanter fra 10 råd og sendt spørgeskemaer ud til besvarelse af 196 repræsentanter fra de 98 handicapråd. De er spurgt hver for sig, idet det som en del af undersøgelsen har været væsentligt at se på, hvorvidt der er forskel på de to parter vurderinger og oplevelser af handicaprådernes arbejde og gennemslagskraft.

I spørgeskemaundersøgelsen er der indkommet besvarelser fra i alt 121 rådsmedlemmer ud af de 196 mulige. Det giver en svarprocent på 62,7 %. Svarene fordeler sig på 54 repræsentanter for kommunalbestyrelsen og 67 repræsentanter for handicaporganisationerne. Svarene repræsenterer i alt 77 handicapråd af de 98 mulige. Det svarer til, at 78,6 % af handicaprådene indgår i undersøgelsen. Fra 44 handicapråd har begge repræsentanter besvaret spørgeskemaet, og fra 33 handicapråd har én repræsentant besvaret skemaet.

Alle respondenter har svaret på samtlige spørgsmål, undtagen de spørgsmål, der omhandler embedsmænd som medlemmer i rådet. Her har kun 68 rådsmedlemmer besvaret, da der ikke sidder embedsmænd som medlemmer i samtlige råd.

I rapporten anvendes fællesbetegnelsen repræsentanter for handicaporganisationerne for både rådsmedlemmer, der repræsenterer DH og rådsmedlemmer, der repræsenterer lokale handicaporganisationer eller grupperinger uden for DH.

Rapportens opbygning

Rapporten er opbygget således, at resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen præsenteres suppleret af resultaterne fra de kvalitative interviews, i det omfang de kvalitative informationer kvalificerer spørgeskemaundersøgelsens resultater. Undersøgelsens samlede resultater bliver i rapporten behandlet i følgende syv overordnede temaer:

1. **Handicaprådernes etablering og opstart.** Hvordan er handicaprådene kommet fra start? Hvilken betydning har etableringsforløbet haft for handicaprådernes gennemslagskraft?
2. **Handicaprådernes organisering.** Hvordan er handicaprådene organiseret i forhold til rådernes sammensætning, sekretariatsbetjening og udpegning af formelle ansvarspersoner? Hvilken betydning har organiseringen for handicaprådernes gennemslagskraft?
3. **Handicaprådernes mødevirksomhed.** Hvordan organiserer handicaprådene sig i forhold til afholdelse af møder, samarbejde og arbejds gange? Hvilke kompetencer vurderer rådsmedlemmerne er vigtige? Hvilken betydning har mødevirksomheden for handicaprådernes gennemslagskraft?

4. **Handicaprådernes opgaver.** Hvilke opgaver arbejder handicaprådene med? I forhold til hvilke opgaver/handicapgrupper vurderer rådsmedlemmerne, at handicaprådene har bedst mulighed for at opnå gennemslag?
5. **Handicaprådernes synlighed.** Hvordan er kendskabet til handicaprådene i kommunerne? Hvilke initiativer har handicaprådene taget for at skabe kendskab til handicaprådet i kommunen? Og hvilken betydning har handicaprådernes synlighed i kommunen for handicaprådernes mulighed for gennemslag?
6. **Handicaprådernes indflydelse og gennemslagskraft.** Hvordan er rådsmedlemmernes samlede vurdering og oplevelse af handicaprådernes indflydelse og gennemslagskraft?
7. **Handicaprådernes kommende udfordringer.** Hvordan vurderer rådsmedlemmerne handicaprådernes kommende udfordringer?

2. Resumé af undersøgelsens resultater

Velfærdsministeriet har bedt Center for Ligebehandling af Handicappede om at gennemføre en undersøgelse af, i hvilken grad de kommunale handicapråd har gennemslagskraft til at påvirke kommunalbestyrelsernes beslutninger og initiativer.

Handicaprådene blev lovpligtige den 1. april 2006. Undersøgelsen er gennemført i rådernes først valgperiode fra januar til september 2008. Den består af en kombination af kvalitative interview i ti handicapråd og en spørgeskemaundersøgelse sendt ud til både en repræsentant for kommunalbestyrelsen og en repræsentant for handicaporganisationerne i samtlige 98 handicapråd. 78,6 % af handicaprådene er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen. I alt 121 rådsmedlemmer af de 196 adspurgte har besvaret spørgeskemaet, hvilket er en svarprocent på 62,7 %.

Tilfredshed med handicaprådernes organisering og mødevirksomhed

Handicaprådene er allerede i rådernes første valgperiode ved at komme på plads, og de oplever generelt, at de bliver taget alvorligt og hørt over relevante initiativer. Rådene udgør nye fora for styrket dialog mellem handicaporganisationerne og kommunalbestyrelsen og kommunens forvaltninger.

I langt de fleste kommuner er handicaprådene ved at være veletablerede. Opstarten har krævet en stor arbejdsindsats fra rådsmedlemmerne og har ikke været lige let i alle kommuner. Repræsentanter for handicaporganisationerne og for kommunalbestyrelsen har på en og samme tid skullet definere rådets arbejdsfelt, mødefrekvens mv., de har skullet gøre sig kendt i kommunen, sikre inddragelsen af handicaprådene i de kommunale beslutningsprocesser og de har skullet arbejde for at etablere et tilfredsstillende samarbejde såvel internt i rådet som mellem råd og kommune.

Undersøgelsen viser, at der er en tæt sammenhæng mellem på den ene side rådets oplevelse af at blive inddraget i og have gennemslagskraft over for kommunens handicappolitiske beslutninger og på den anden side en god organisering og en i handicaprådet fælles forståelse af og konsensus omkring rådets mål og arbejdsopgaver. Jo større intern afklaring i rådet, desto større oplevelse af gennemslag.

Rådsmedlemmerne er overvejende tilfredse med sammensætningen af de enkelte råd. Både kommunalbestyrelsen og handicaporganisationerne har været bevidste om at indstille repræsentanter til rådet, der bredt afspejler såvel forvaltningsområder som forskellige grupper med funktionsnedsættelser. Undersøgelsen viser dog samtidig, at en del råd specifikt oplever at have svært ved at rådgive om mennesker med psykiatiske problemstillinger, men også andre problemstillinger relateret til grupper, som ikke er repræsenteret i rådet.

Omkring 2/3 af kommunalbestyrelserne har valgt at indsætte embedsmænd sammen med politikere i handicaprådet.

Såvel politikernes som embedsmændenes tilstedeværelse vurderes af over 80 % at have en positiv betydning for rådets gennemslagskraft, samtidig vurderer 10,3 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne dog, at embedsmændene indsats i rådet har nega-

tiv betydning for gennemslagskraften. Knap 90 % mener, at handicaprepræsentanternes indsats har positiv betydning for rådets gennemslagskraft.

Langt størstedelen af rådsmedlemmerne - over 90% - er tilfredse med samarbejdet imellem de forskellige parter i handicaprådet. Den lille utilfredshed, der er, kommer særligt til udtryk hos repræsentanterne for handicaporganisationerne.

Der er også udpræget tilfredshed med den sekretariatsmæssige bistand, som kommunerne skal stille til rådighed. 96 % af rådsmedlemmerne vurderer, at sekretariatsbetjeningen af handicaprådet er tilfredsstillende eller særdeles tilfredsstillende. I de kvalitative interviews giver rådsmedlemmerne også udtryk for, at sekretariatsbetjeningen udgør en væsentlig forudsætning for handicaprådernes mulighed for at opnå indflydelse, idet betjeningen spiller en betydelig rolle i at formalisere og bistå rådet i det praktiske arbejde.

En central pointe i undersøgelsen er, at der er en tendens til, at nogle få rådsmedlemmer bærer hovedparten af arbejdet, ligesom gennemslagskraften vurderes at være afhængig af formandens evne til at lede rådsarbejdet, og de enkelte rådsmedlemmers engagement, arbejdsindsats og kompetencer. Hvor godt handicaprådene i praksis fungerer synes således at være personafhængigt, hvilket også vurderes som sårbart.

Der kan ikke på baggrund af undersøgelsens resultater gives et entydigt svar på, hvordan organiseringen af "det gode handicapråd" ser ud. Undersøgelsen af handicaprådene tyder ikke på, at der er nogen sammenhæng mellem f.eks. rådets størrelse og sammensætning og oplevelsen af gennemslagskraft over for den førte politik. Derimod synes faktorer som godt samarbejde og engagement at spille en vigtig rolle.

I en stor del af kommunerne holder rådsrepræsentanterne for handicaporganisationerne formøde med den lokale DH afdeling forud for rådsmøderne. De kommunale DH afdelinger spiller således i mange kommuner en aktiv rolle i forhold til at klæde deres rådsrepræsentanter på til rådsarbejdet. På samme måde synes parternes uformelle kontakter i kommunen - ved siden af rådsmøderne - at spille en væsentlig rolle for rådsarbejdet.

Undersøgelsen peger på, at der eksisterer et potentielt dilemma i rådernes samarbejde mellem repræsentanter for kommunalbestyrelserne og nogle af repræsentanterne for handicaporganisationerne. Førstnævnte foretrækker at beskæftige sig med processer, lange linier, udformningen af politikker mv., mens sidstnævnte foretrækker at beskæftige sig med konkrete og ofte aktuelle sager.

Handicaprådene høres i stor udstrækning over relevante initiativer

Et væsentligt succeskriterium for handicaprådene er, at rådet bliver hørt, når den pågældende kommune har initiativer med betydning for mennesker med handicap, og at de derigennem får mulighed for at påvirke kommunernes handicappolitiske forhold.

Handicaprådene befinder sig i deres første valgperiode, men kommunerne er generelt allerede godt på vej til at have indarbejdet handicaprådene i de kommunalpolitiske processer. Over 80 % af rådsmedlemmerne oplever således, at de i nogen eller høj grad får relevante initiativer til høring. Dog har samtlige ti handicapråd fra interviewundersøgelsen oplevet selv at skulle bede kommunen om at få konkrete relevante initiativer sendt til høring. For kommunalbestyrelserne og de kommunale forvaltninger er der tale om en

proces, hvor de skal lære at indarbejde handicaprådene som en selvfølgelig del af de kommunale beslutningsprocesser.

Der er ingen sammenhæng mellem størrelse på kommune og antal af høringer, som det enkelte handicaprådet modtager. Derimod viser undersøgelsen, at jo flere høringer rådet modtager, jo større er variationen i fagområder og indhold.

De to emner, der fylder mest i de fleste handicapråd, er dels høringer om kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap, dels udarbejdelsen af kommunale handicappolitikker. Høringerne omhandler relevante kvalitetsstandarder, initiativer omkring trafik, sundhedsaftaler mv. Det er særligt de forvaltninger og udvalg, der traditionelt tager sig af handicapområdet, som for eksempel social-, sundheds- og ældreområdet, der husker at inddrage rådet, mens det i de enkelte kommuner er forskelligt, hvilke forvaltninger og udvalg, der skal blive bedre til at sende relevante initiativer til høring i handicaprådene.

Handicaprådene kan selv tage spørgsmål op til drøftelse eller komme med forslag til politiske såvel som administrative initiativer. I langt de fleste kommuner har handicaprådet fået ideen til at skrive en handicappolitik, og endnu flere råd har haft eller forventer at få indflydelse på selve udarbejdelsen af de kommunale handicappolitikker. Så godt som alle 77 kommuner, der deltog i undersøgelsen, har allerede vedtaget eller forventer at få en kommunal handicappolitik i løbet af kort tid. To kommunalbestyrelser har omvendt vedtaget ikke at skrive en handicappolitik. Handicaprådene spiller en væsentlig rolle i kommunalbestyrelsernes udarbejdelse af handicappolitikker, ligesom rådsmedlemmerne forventer, at handicappolitikkerne bliver afsat for handicaprådernes kommende arbejde.

Handicaprådene oplever at have indflydelse

Hovedparten af handicaprådene oplever, at det tager tid at opbygge gennemslagskraft, men også at de har en betydelig indflydelse over for kommunernes politiske udvalg og forvaltninger.

Godt 80 % af de deltagende rådsmedlemmer vurderer, at handicaprådets høringssvar bliver fulgt i kommunalbestyrelsen og i de politiske udvalg. 76 % af rådsmedlemmerne vurderer, at handicaprådets høringer i høj eller nogen grad bliver fulgt af forvaltningerne. Der er dog samtidig handicapråd, der oplever, at de har svært ved at opnå indflydelse. Generelt vurderer flere repræsentanter for kommunalbestyrelsen end for handicaporganisationerne, at handicaprådet har indflydelse på beslutningerne. Det kan blandt andet skyldes, at hovedparten af repræsentanterne for kommunalbestyrelsen oplever, at de får ny og vigtig viden gennem rådsarbejdet, og de kvalitative interviews tyder på, at medlemmerne fra kommunalbestyrelsen tager deres "handicaprådsviden" med sig og bruger den, når de træffer beslutninger i udvalgene og i byrådet.

Når det gælder de kommunale handicappolitikker, oplever alle rådsmedlemmerne at have haft betydelig indflydelse. Det samme gælder sager om tilgængelighed. Flere handicapråd peger desuden på, at de har haft indflydelse på budgetter, kvalitetsstandarder, trafikforhold, andre kommunale politikker mv.

Kommende udfordringer

Rådsmedlemmerne er i undersøgelsen blevet spurgt om deres vurdering af handicaprådets kommende udfordringer. Der peges i undersøgelsen på nogle gennemgående forhold.

For det første betragtes det som en udfordring at stabilisere selve handicaprådet, dets interne samarbejde og arbejdsgange, de enkelte medlemmers arbejdsindsats og kendskabet til rådet i kommunen. Dels oplever nogle handicapråd at mangle kommunal opbakning. Dels betragtes rekrutteringen af kompetente handicaprepræsentanter som en væsentlig udfordring.

For det andet betragtes det som en udfordring at kvalificere indholdet i rådgivningen. Mange rådsmedlemmer anser det især som en udfordring at begå sig i en balancegang mellem en stram kommunal økonomi og en prioritering af handicapområdet. Kommunernes økonomi udgør en gennemgående bekymring hos mange rådsmedlemmer. Mange rådsmedlemmer anser også arbejdet med udfærdigelsen og implementeringen af en kommunal handicappolitik som en kommende udfordring.

For det tredje betragtes arbejdet med at udbrede kendskabet til handicaprådet i kommunen som en væsentlig udfordring for det kommende rådsarbejde. Kun gennem større kendskab og synlighed blandt borgere, forvaltning og politikere kan rådet i højere grad blive inddraget som en selvfølgelig sparringspartner i de kommunale handicappolitiske og administrative beslutningsprocesser.

3. Handicaprådernes etablering og opstart

Resumé: Etableringen og opstarten af handicaprådene er forløbet med stor variation i kommunerne. For mange handicapråd har det krævet tid at afklare bl.a. arbejdsgange, internt samarbejde i rådet, rådets opgaver og relationen mellem råd og kommune. Undersøgelsen viser, at der er variation i forhold til, hvor langt de enkelte handicapråd er kommet i denne proces. Desto større afklaring der har været i rådet omkring det interne samarbejde og samarbejdet med kommunen, desto bedre afsæt vurderer rådsmedlemmerne, at handicaprådet har for indflydelse på de kommunale beslutningsprocesser.

Opbygning af handicaprådernes gennemslagskraft

Mange rådsmedlemmer har i spørgeskemaet givet udtryk for, at etableringen og opstarten af handicaprådet har været en proces, der har taget tid, krævet stor arbejdsindsats af rådsmedlemmerne og imødekommenhed hos kommunen. Rådsmedlemmer er i spørgeskemaet ikke blevet spurgt til handicaprådets opstart, men mange har benyttet sig af kommentarfelterne, hvor de giver udtryk for, at handicaprådets gennemslagskraft har skullet opbygges gennem et tillidsfuldt og ansvarsbevidst samarbejde i rådet og gennem samarbejde og anerkendelse mellem råd og kommune.

De kvalitative interviews giver ligeledes et billede af etableringen og opstarten af handicaprådene som en proces med stor variation mellem rådene. De interviewede rådsmedlemmer fra tre af de ti handicapråd fortæller, at de har oplevet processen med at etablere et tilfredsstillende handicapråd, som forholdsvis kortvarig. De vurderer nu, at de har et velfungerende handicapråd, der er anerkendt og inddrages i de kommunale beslutningsprocesser. Rådsmedlemmerne fra tre øvrige handicapråd oplever, at handicaprådet endnu ikke er velfungerende. Fire andre råd har oplevet processen som langvarig med flere forhold, der endnu kan forbedres. Rådsmedlemmerne i de ti handicapråd og de, der har kommenteret opstarten i spørgeskemaet, peger specifikt på følgende forhold som betydningsfulde for opstarten:

- Handicaprådene har skullet afklare arbejdsrelationerne internt i rådet i forhold til ansvar, kompetence og samarbejde.
- Handicaprådene har skullet afklare samspillet mellem råd og kommune i forhold til ansvar og forpligtelser. Særligt har det været et problem at få alt relevant materiale til høring i rådet. Her peger begge parter på, at der hviler et stort arbejdspress på politikere og embedsmænd i kommunen, ikke mindst oven på kommunalreformen.
- Kendskabet til handicaprådene i kommunerne - både i de politiske og administrative systemer og hos kommunens borgere med og uden handicap - skal opbygges. Derfor begynder mange handicapråd nu at fokusere på handicaprådernes synlighed.

Det er kendetegnende for de af de interviewede rådsmedlemmer, som oplever et velfungerende handicapråd, at deres handicapråd har taget nogle meget bevidste tiltag for at få

arbejdsgange og ansvarsfordeling til at fungere - og for at få rådet til at optræde som en anerkendt og selvfølgelig medspiller i de kommunale handicappolitiske beslutningsprocesser.

4. Handicaprådernes organisering

Resumé: *Undersøgelsen viser, at rådsmedlemmerne generelt er tilfredse med sammensætningen af handicaprådene. Medlemmernes indsats i rådet såvel som formandens evne til at lede rådsarbejdet vurderes at have positiv betydning for handicaprådernes gennemslagskraft. Dog vurderer en mindre del af repræsentanterne for handicaporganisationerne, at embedsmændene i rådet har negativ betydning for gennemslagskraften.*

Der er på samme tid udpræget tilfredshed med sekretariatsbetjeningen. I de kvalitative interviews giver rådsmedlemmerne udtryk for, at sekretariatsbetjeningen udgør en væsentlig forudsætning for handicaprådernes mulighed for at opnå indflydelse, idet betjeningen spiller en betydelig rolle for at formalisere og bistå rådet i det praktiske arbejde.

Generelt synes det derimod ikke at have nogen mærkbar betydning for handicaprådernes gennemslagskraft, om der er udpeget en ansvarlig person med ansvaret for kontakten til handicaprådene i de politiske udvalg og forvaltningerne.

Handicaprådernes sammensætning

Handicaprådene kan være sammensat med i alt 6, 8, 10, 12 el. 14 medlemmer. Halvdelen af rådsmedlemmerne udgør repræsentanter for handicaporganisationerne, mens den anden halvdel udgør repræsentanter for kommunalbestyrelsen alene eller repræsentanter for kommunalbestyrelsen og embedsmænd. Undersøgelsen viser, at kommunerne har valgt at nedsætte handicaprådene forskelligt inden for de lovgivningsmæssige rammer.

Handicaprådernes størrelse

De største kommuner har generelt nedsat de største handicapråd, ligesom de mindste kommuner typisk har nedsat de mindste råd. I hovedparten af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, sidder der mindst 10 medlemmer. Fordelingen i de 77 handicapråd fremgår af tabel 4.1.

Tabel 4.1: Antal medlemmer i de 77 handicapråd

Antal medlemmer	6	8	10	12	14
Antal handicapråd	8	14	29	4	22

Undersøgelsen viser, at der ikke er sammenhæng mellem rådets størrelse og medlemmernes vurdering af rådets indflydelse. Det gælder i forhold til de politiske udvalg, forvaltningerne og det gælder i forhold til, i hvilken grad rådsmedlemmernes vurderer, at kommunalbestyrelsen følger handicaprådets høringsvar.³

³ Rådsmedlemmernes vurdering af handicaprådernes indflydelse behandles særskilt i 6. Handicaprådernes opgaver og 8. Handicaprådernes indflydelse og gennemslagskraft.

Repræsentationen af rådsmedlemmerne

De kvalitative interviews viser, at kommunalbestyrelserne såvel som handicaporganisationerne har været bevidste om at sammensætte handicaprådene bredt. Det betyder, at rådene så vidt muligt er blevet sammensat af medlemmer, der repræsenterer kommunernes forskellige forvaltninger såvel som forskellige handicapgrupper. I den sammenhæng har DH's repræsentanter været særligt opmærksomme på at repræsentere de fire hovedgrupper,⁴ som DH opererer med:

- Mentalt handicappede/udviklingshæmmede mv.
- Bevægelseshandicappede
- Kommunikationshandicappede – syn/høre/tale
- Varig medicinsk behandlede.

To af de ti råd fra de kvalitative interviews og fire kommentarer i spørgeskemaet peger på, at det kan være et problem, at der - på grund af ønsket om den brede repræsentation - bliver indstillet medlemmer til rådet, som ikke opleves at have tilstrækkelig kompetence eller interesse i rådsarbejdet. En repræsentant for handicaporganisationerne udtrykker det i et interview således:

”Vi risikerer at få nogle folk, der ikke er kompetente, som ikke brænder for sagen, og som ikke forstår det politiske spil. Så risikerer vi, at de [de kommunale repræsentanter, red.] tager røven på os, at de kører rundt med os. Bredden er sikret på bekostning af kompetencen.”

Repræsentanter for kommunalbestyrelserne som handicaprådsmedlemmer

De kommunale repræsentanter i rådet kan enten være medlemmer af kommunalbestyrelsen eller udpeges blandt embedsmænd i kommunen. Undersøgelsen viser, at rådsmedlemmerne generelt er meget tilfredse med at have repræsentanter for kommunalbestyrelserne siddende i rådene. Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet bedt om at vurdere, hvilken betydning repræsentanterne for kommunalbestyrelsen har for handicaprådets gennemslagskraft.

Tabel 4.2: Vurdering af hvilken betydning de politiske medlemmers indsats har for handicaprådets gennemslagskraft

	Positiv betydning	Neutral betydning	Negativ betydning	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	87 %	13 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	77,6 %	20,9 %	1,5 %	100 %	67

⁴ www.handicap.dk DH's medlemsorganisationer opdelt i hovedgrupper.

Rådsmedlemmer i alt	81,8 %	17,4 %	0,8 %	100 %	121
---------------------	--------	--------	-------	-------	-----

81,8 % af de adspurgte rådsmedlemmer vurderer, at repræsentanterne for kommunalbestyrelsens arbejdsindsats har positiv betydning for rådets gennemslagskraft. Der er således stor enighed om, at repræsentanterne for kommunalbestyrelserne generelt spiller en positiv rolle i forhold til handicaprådets gennemslagskraft.

Embedsmænd som handicaprådsmedlemmer

Kommunalbestyrelsen har i 48 af de 77 handicapråd, svarende til 62,3 %, valgt at en del af repræsentanterne for kommunalbestyrelsen består af embedsmænd. I de resterende 29 handicapråd, svarende til 37,7 %, er der udelukkende udpeget politiske repræsentanter for kommunalbestyrelsen.

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaundersøgelsen blevet bedt om at vurdere, hvilken betydning embedsmændene har for handicaprådets gennemslagskraft.

Tabel 4.3: Vurdering af embedsmændenes betydning for handicaprådets gennemslagskraft

	Positiv betydning	Neutral betydning	Negativ betydning	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	82,8 %	17,2 %	0 %	100 %	29
Rep. for handicaporganisationerne	84,6 %	5,1 %	10,3 %	100 %	39
Rådsmedlemmer i alt	83,8 %	10,3 %	5,9 %	100 %	68

Anm.: Kun de 68 rådsmedlemmer, der har embedsmænd i deres handicapråd, ud af de i alt 121 rådsmedlemmer, der deltog i undersøgelsen, har besvaret spørgsmålet.

De adspurgte rådsmedlemmer er generelt tilfredse med at have embedsmænd i rådene. I lighed med vurderingen af indsatsen fra repræsentanterne for kommunalbestyrelsens, så vurderer også over 80 % af rådsmedlemmerne, at embedsmændene har positiv betydning for gennemslagskraften. Dog vurderer 10,3 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne, at embedsmændene har negativ betydning for gennemslagskraften.

De kvalitative interviews giver ligeledes udtryk for en generel tilfredshed med at have embedsmænd med som medlemmer i rådet. Samtidig giver interviewene et mere nuanceret billede af embedsmænd som medlemmer af handicaprådet. Enkelte repræsentanter for handicaporganisationerne i de ti råd er meget utilfredse med, at der sidder embedsmænd i rådet. De oplever, at embedsmændene kommer i klemme i deres forvaltninger, når handicaprådet fremkommer med kritik inden for deres fagområde. Oplevelsen er, at embedsmændene via deres dobbeltrolle begrænses i deres mulighed for at ytre sig og være aktive medspillere i rådsarbejdet.

En repræsentant for handicaporganisationerne, der er formand for et handicapråd, fortæller om sine positive oplevelser af at have embedsmænd som medlemmer af rådet:

”Jeg skal have ham siddende, så jeg kan sige: ”Ved du hvad...” For ellers bliver det noget med, at man skal slå hinanden oven i hovedet. Jeg vil gerne løse det fredsommeligt. Det er dialogen, der er væsentlig med udgangspunkt i en tværsektoral sammensætning.”

To af de råd, der har embedsmænd i rådet, er godt tilfredse med embedsmændene, men repræsentanterne for handicaporganisationerne kunne godt forestille sig udelukkende at have repræsentanter for kommunalbestyrelsen i rådet. I de råd hvor de kommunale repræsentanter kun udgøres af kommunalbestyrelsesmedlemmer, er man godt tilfredse med sammensætningen og savner eller ønsker ikke embedsmænd som medlemmer i rådet.

Repræsentanter for handicaporganisationerne som handicaprådsmedlemmer

Repræsentanterne for handicaporganisationerne har ikke på samme måde som de kommunale repræsentanter nødvendigvis et forhåndskendskab til den kommunale struktur eller kontakter til embedsmænd og politikere og dermed forudsætninger for at påvirke kommunens initiativer mv.

Tabel 4.4: Vurdering af hvilken betydning handicaprepræsentanternes indsats har for handicaprådets gennemslagskraft

	Positiv betydning	Neutral betydning	Negativ betydning	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	96,3 %	3,7 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	83,6 %	16,4 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	89,3 %	10,7 %	0 %	100 %	121

Besvarelserne viser dog, at også repræsentanterne for handicaporganisationernes indsats har en væsentlig betydning for handicaprådernes gennemslagskraft. Hele 96,3 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne vurderer, at deres indsats har positiv betydning for gennemslagskraften.

Ser man således samlet på besvarelserne i tabel 4.2, 4.3 og 4.4, er det gennemgående, at alle rådets parter langt overvejende vurderer at indsatsen fra alle tre typer af rådsmedlemmer har en positiv betydning for rådets gennemslagskraft. Hver part i rådet synes således betydningsfulde for rådet som helhed med det lille forbehold, at en mindre del af rådsmedlemmerne giver udtryk for utilfredshed med den rolle embedsmændene spiller i rådene.

Formandskabets betydning for rådsarbejdet

Ud af de 77 handicapråd, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har 50 valgt en repræsentant for handicaporganisationerne som formand og 27 af rådene valgt en repræsentant for kommunalbestyrelsen som formand. Rådsmedlemmerne er blevet bedt om at

vurdere, hvilken betydning formandens evne til at lede rådsarbejdet har for handicaprådets gennemslagskraft.

Tabel 4.5: Vurdering af hvilken betydning formandens evne til at lede rådsarbejdet har for handicaprådets gennemslagskraft

	Positiv betydning	Neutral betydning	Negativ betydning	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	83,3 %	14,8 %	1,9 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	82,1 %	16,4 %	1,5 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	82,6 %	15,7 %	1,7 %	100 %	121

Vurderingerne er her relativt enslydende og klare. Formanden vurderes at have en særdeles positiv betydning for rådets gennemslagskraft. 82,6 % af de adspurgte rådsmedlemmer vurderer, at formandens evne til at lede rådsarbejdet har positiv betydning for handicaprådets gennemslagskraft. Besvarelsene understreger, at der generelt er stor opbakning til formændene. Det tyder også på, at flertallet af formændene – såvel repræsentanter for kommunalbestyrelserne som repræsentanter for handicaporganisationerne – formår at lede rådsarbejdet således, at rådet bliver en del af de kommunale beslutningsprocesser på tilfredsstillende vis.

Udsagnene i de kvalitative interviews viser på lignende vis, at rådsarbejdet er meget afhængig af formandens arbejdsindsats, kompetence til at lede rådsarbejdet og evne til at begå sig i det kommunale politiske felt.

Det fremgik endvidere af interviewene, at formandskabet - forstået som formand og næstformand - fungerer forskelligt i handicaprådene. For nogle råd fungerer formandskabet reelt som et fællesskab mellem formand og næstformand, der i høj grad udgør det bærende element for rådsarbejdet. I andre råd er det primært formanden alene, der bærer rådsarbejdet, og for atter andre er det mere udflydende, hvem der tager ansvar for rådsarbejdet.

Der er ikke noget, der peger på, at det gør en forskel, hvorvidt formandskabet består af en repræsentant for kommunalbestyrelsen og en repræsentant for handicaporganisationerne eller af to repræsentanter for handicaporganisationerne. I de fleste tilfælde har kommunerne ønsket, at formandsposten skulle besiddes af en repræsentant for handicaporganisationerne, ud fra en tanke om, at det er disse repræsentanters interesser og indsigter, der skal være drivkraften i rådsarbejdet.

Handicaprådernes sekretariatsbetjening

- I 58 af de 77 handicapråd, som er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, er sekretariatsbetjeningen placeret under social-, sundheds-, ældre- og/eller handicapforvaltningerne.
- I de resterende 19 handicapråd er sekretariatsbetjeningen placeret under kommunalbestyrelsen eller borgmesterforvaltningen.

Begrundelserne for at lægge sekretariatsfunktionen inden for social-, sundheds-, handicap- og ældreforvaltningerne er, at disse forvaltninger har den daglige direkte kontakt med mennesker med handicap og derfor har viden om konkrete forhold i kommunen for mennesker med handicap. Omvendt er argumentet for at lægge sekretariatet i borgmesterforvaltningen, at denne kan sikre en bred forankring i kommunen.

Table 4.6: Vurdering af sekretariatsbetjeningen

	Særdeles tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Utilfredsstillende	Særdeles utilfredsstillende	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	51,9 %	48,1 %	0 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	52,3 %	41,7 %	6 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	52,1 %	44,6 %	3,3 %	0 %	100 %	121

Stort set samtlige rådsmedlemmer giver udtryk for at være tilfredse med sekretariatsbetjeningen. Over 50% er endog særdeles tilfredse. Ingen repræsentanter fra kommunalbestyrelsen og kun et lille mindretal på 6 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne giver udtryk for at være utilfredse med sekretariatsbetjeningen. Det tyder således på, at kommunerne yder en betydningsfuld sekretariatsmæssig bistand til rådene, som rådsmedlemmerne sætter stor pris på.

Resultaterne fra de kvalitative interviews underbygger denne tilfredshed. Her giver rådsmedlemmerne udtryk for, at sekretariatsbetjeningen udgør et væsentligt grundlag for handicaprådernes gennemslagskraft. De fortæller, at sekretariatsbetjeningen spiller en nødvendig rolle i at formalisere og bistå rådsarbejdet. Samme synspunkt giver flere rådsmedlemmer udtryk for i kommentarfeltet i spørgeskemaet.

De kvalitative interviews viser, at tilfredsheden gennemgående handler om:

- Tilfredshed med hjælpen til det praktiske arbejde.
- Tilfredshed med, at sekretæren fungerer som bindeled mellem kommune og råd i forhold til f.eks. at holde sig orienteret om initiativer og sager i kommunen med betydning for mennesker med handicap.

Sekretariatet leverer som udgangspunkt den praktiske bistand, mens sekretariatets rolle som bindeled mellem råd og kommune mange steder er mindre fastlagt. På det felt er nogle af rådene endnu ved at etablere mere faste arbejds gange.

Et enkelt handicapråd fortæller i interviewene, at det er deres sekretariatsbistand, der efterfølgende holder øje med, hvordan rådets hørings svar og anden rådgivning anvendes i kommunalbestyrelsens beslutninger og forvaltningens arbejde. Det vurderer rådsmedlemmerne som yderst tilfredsstillende.

Formelle ansvarspersoner i politiske udvalg og forvaltninger

De kommunale repræsentanter i handicaprådene er de personer, der umiddelbart kan fungere som bindeled mellem handicapråd og kommune. De politiske rådsmedlemmer må forventes at tage ansvar for at formidle synspunkter og orienteringer mellem handicapråd og politiske udvalg eller mellem handicapråd og forvaltning. Men ansvaret kan også formaliseres således, at enten medlemmer af rådet eller politikere/embedsmænd uden for handicaprådet udpeges som ansvarlige for kontakten til rådet. Dette er gjort i en væsentlig del af kommunerne:

- 71,4 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har udpeget embedsmænd i forvaltningerne med ansvaret for kontakten til rådet
- 38,9 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har udpeget ansvarlige politikere i de politiske udvalg.

Anm.: Besvarelserne giver sammenlagt mere end 100 %, da rådsmedlemmerne har haft mulighed for at sætte flere kryds ved spørgsmålet.

Særligt er ansvaret formaliseret i forhold til kontakten til forvaltningerne. Spørgeskemaundersøgelsen giver desværre ingen vurderinger af, hvilken betydning dette har. Men de kvalitative interviews giver et bud på, hvilken betydning det har i enkelte råd. Fem af de ti handicapråd, der er blevet interviewet, har formelt udpeget ansvarlige embedsmænd i forvaltningerne. Der er dog ingen af rådene, der oplever, at det gør en væsentlig forskel. Tre af de fem råd oplever, at de udpegede personer slet ikke påtager sig ansvaret. De interviewede rådsmedlemmer oplever i stedet, at funktionen som bindeled mellem kommune og handicapråd derimod ligger mere i sekretariatsbetjeningen og i de relationer rådsmedlemmerne har til politikere og embedsmænd i kommunen - formelt såvel som uformelt.

5. Handicaprådernes mødevirksomhed

Resumé: *I en stor del af kommunerne holder repræsentanterne for handicaporganisationerne formøde med den lokale DH afdeling forud for rådsmødet. Afholdelsen af formøder tyder på, at de kommunale DH afdelinger i disse kommuner spiller en aktiv rolle i at klæde repræsentanterne på til rådsarbejdet.*

Rådsmøderne synes at blive prioriteret relativt højt, idet rådsmedlemmerne generelt deltager i møderne. Langt størstedelen af rådsmedlemmerne er tilfredse med samarbejdet i handicaprådene. Den lille utilfredshed, der er, findes særligt hos repræsentanter for handicaporganisationerne.

De kvalitative interviews giver indtryk af, at det ofte kun er få rådsmedlemmer, der varetager størstedelen af arbejdet i rådet. Derudover giver interviewene et billede af, at hvis der internt i rådet er en fælles forståelse og konsensus omkring rådets mål, opgaver og synspunkter vurderes rådet at have større gennemslagskraft.

Formøder forud for handicaprådsmøderne

Repræsentanterne for handicaporganisationerne holder i over halvdelen af kommunerne formøde med den lokale DH afdeling og/eller sig selv forud for handicaprådsmødet.

- I 58,4 % af de 77 kommuner, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, holder repræsentanterne for handicaporganisationerne formøde med den lokale DH afdeling forud for handicaprådsmødet.
- I 51,9 % af de 77 kommuner, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, holder repræsentanterne for handicaporganisationerne formøde med sig selv forud for handicaprådsmødet.
- I 1,3 % af de 77 kommuner, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, holder de kommunale repræsentanter i rådet formøde forud for handicaprådsmødet.

Anm.: Besvarelserne fra handicaprepræsentanterne giver sammenlagt mere end 100 %, da nogle både holder møde med den lokale DH afdeling og internt forud for møde i handicaprådet.

Formøderne er en måde, hvorpå repræsentanterne for handicaporganisationerne kan sørge for, at de har baglandet med sig, samtidig med at den lokale DH afdeling kan bruge rådet til at rejse sager. Formøderne kan således tyde på, at de kommunale DH afdelinger i mange kommuner spiller en aktiv rolle i forhold til at klæde repræsentanterne for handicaporganisationerne på til rådsarbejdet.

I de kvalitative interviews fortæller repræsentanter for handicaporganisationerne i de små kommuner, at der i den lokale DH afdeling sidder meget få medlemmer. Det oplever de som problematisk, fordi de derved har et meget lille bagland at sparre med.

Organisering af handicaprådsmøderne

Handicaprådene har valgt at organisere deres arbejde på forskellig vis.

Handicaprådernes mødefrekvens

Ved en gennemgang af handicaprådernes hjemmesider fremgår det, at langt de fleste handicapråd har udarbejdet vedtægter og forretningsorden, som fastsætter mødefrekvens, rådets størrelse, sammensætning mv. Af forretningsordenerne fremgår det, at mødefrekvensen varierer fra fire til tolv årlige møder. I de kvalitative interviews giver rådsmedlemmerne udtryk for forskellige vurderinger af, hvor mange møder der er passende. Det synes at afhænge af kommunale forhold, dynamikken i rådet og rådsmedlemmernes tilgange til rådsarbejdet.

Har handicaprådene en arbejdsplan?

50,6 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har udarbejdet en årsplan/arbejdsplan. Arbejdsplanerne kan have forskellig karakter. De kan udgøre en mødeplan og fastsætte indholdet af rådsarbejdet for det kommende år f.eks. i form af nogle temaer, som rådet vil beskæftige sig med. På den måde bliver arbejdsplanen et redskab, der sætter nogle rammer for rådets arbejde, ligesom den kan være afsæt for dialog i rådet omkring handicaprådets målsætninger, ressourcer, fokus, ansvar o. lign.

At halvdelen af handicaprådene har valgt at lave en arbejdsplan vidner om, at mange råd har ønsket at fastsætte nogle rammer for rådsarbejdet. Handicaprådene behøver dog ikke nødvendigvis at have fastlagt en årsplan for at arbejde efter nogle retningslinier. De kan også være aftalt mundtligt eller være indskrevet i vedtægterne. I de kvalitative interviews fortæller rådsmedlemmerne i de ti råd dog, at en stor del af rådsarbejdet foregår ad hoc.

Fremmøde til rådsmøderne og brug af suppleanter ved afbud

Rådsmedlemmerne er blevet spurgt, i hvilken grad samtlige medlemmer af handicaprådet kommer til rådsmøderne.

Tablet 5.1. I hvilken grad samtlige medlemmer af handicaprådet kommer til rådsmøderne

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	46,3 %	51,8 %	1,9 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	41,8 %	52,2 %	6 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	42,9 %	51,9 %	5,2 %	100 %	121

Repræsentanter for hhv. kommunalbestyrelsen hhv. handicaporganisationerne er næsten enige i deres vurdering af, hvor flittige medlemmerne er til at deltage i møderne. 94,8 %

af rådsmedlemmerne svarer, at medlemmerne i høj eller nogen grad kommer til møderne. Handicaprådsmøderne synes derved at blive prioriteret relativt højt.

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet ligeledes blevet spurgt, hvem der oftest er fraværende til rådsmøderne. Her er rådsmedlemmerne enige om, at det oftest er repræsentanter for kommunalbestyrelserne, der er mest fraværende og dernæst embedsmændene. Repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderes med andre ord at være de mest stabile i rådene.

Rådsmedlemmerne er samtidig blevet spurgt, om der sendes suppleanter ved afbud.

Tabel 5.2: Sendes der suppleanter ved afbud?

	Altid	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	7,4 %	20,4 %	51,8 %	14,8 %	5,6 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	4,5 %	23,9 %	47,8 %	14,9 %	8,9 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	5,8 %	22,3 %	49,6 %	14,9 %	7,4 %	100%	121

Hele 77,7 % af rådsmedlemmerne vurderer, at der altid, i høj eller nogen grad sendes suppleanter ved afbud.

I de kvalitative interviews og i spørgeskemaets kommentarfelt giver flere rådsmedlemmer udtryk for, at det ofte er de samme personer, der har forfald.

Samarbejdet i handicaprådene

Rådsmedlemmerne er generelt tilfredse med det interne samarbejde i rådene. Derimod er der forskel på de to parter vurdering af samarbejdet, hvor repræsentanterne for kommunalbestyrelserne generelt oplever en højere grad af tilfredshed med samarbejdet end repræsentanterne for handicaporganisationerne.

Rådsmedlemmernes vurdering af samarbejdet i rådene

Rådsmedlemmerne er bedt om at vurdere samarbejdet mellem repræsentanterne for handicaporganisationerne og repræsentanterne for kommunalbestyrelserne.

Besvarelserne giver udtryk for, at begge parter i overvejende grad er tilfredse med deres indbyrdes samarbejde. 90,9 % af de adspurgte rådsmedlemmer vurderer, at samarbejdet er tilfredsstillende eller særdeles tilfredsstillende. Overordnet giver repræsentanterne for kommunalbestyrelserne udtryk for en større tilfredshed med samarbejdet end repræsentanterne for handicaporganisationerne. 13,8 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer dog samarbejdet som utilfredsstillende. Utilfredsheden vidner om, at der også i en mindre del af handicaprådene er tale om forskellige opfattelser af samarbejdet.

Tabel 5.3: Vurdering af samarbejdet mellem handicaprepræsentanterne og politikerne i rådet

	Særdeles tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Utilfredsstillende	Særdeles utilfredsstillende	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	51,9 %	44,4 %	3,7 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	23,9 %	62,7 %	13,4 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	36,4 %	54,5 %	9,1 %	0 %	100 %	121

Rådsmedlemmerne er ligeledes bedt om at vurdere samarbejdet mellem embedsmændene i rådet og repræsentanterne for handicaporganisationerne.

Tabel 5.4: Vurdering af samarbejdet mellem embedsmændene og handicaprepræsentanterne i handicaprådet

	Særdeles tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Utilfredsstillende	Særdeles utilfredsstillende	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	34,5 %	65,5 %	0 %	0 %	100 %	29
Rep. for handicaporganisationerne	23,1 %	61,5 %	15,4 %	0 %	100 %	39
Rådsmedlemmer i alt	27,9 %	63,3 %	8,8 %	0 %	100 %	68

Anm.: Kun de 68 rådsmedlemmer, der har embedsmænd i deres handicapråd, ud af de i alt 121 rådsmedlemmer, der deltog i undersøgelsen, har besvaret spørgsmålet.

Igen oplever over 90% samlet set samarbejdet med embedsmændene som tilfredsstillende eller særdeles tilfredsstillende. Samtidig er der dog 15,4 % af repræsentanter for handicaporganisationerne, der oplever samarbejdet som utilfredsstillende.

Rådsmedlemmerne er endelig bedt om at vurdere det indbyrdes samarbejde mellem repræsentanterne for handicaporganisationerne.

Tabel 5.5: Vurdering af det indbyrdes samarbejde mellem handicaprepræsentanterne

	Særdeles tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Utilfredsstillende	Særdeles utilfredsstillende	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	31,5 %	62,9 %	3,7 %	1,9 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	38,8 %	56,7 %	3 %	1,5 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	35,5 %	59,5 %	3,3 %	1,7 %	100 %	121

Besvarelsene giver udtryk for en mere ensartet vurdering af samarbejdet. 95% vurderer det interne samarbejde mellem repræsentanterne som tilfredsstillende eller særdeles tilfredsstillende. Det er bemærkelsesværdigt, at kun en meget lille andel ser det interne samarbejde mellem handicaprepræsentanterne som utilfredsstillende.

Opsummering af samarbejdet i handicaprådene

Der tegner sig et generelt billede af en betydelig tilfredshed med samarbejdet i handicaprådene, dog med en tendens til, at repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer samarbejdet med de kommunale repræsentanter – dvs. både embedsmændene og repræsentanterne for kommunalbestyrelsen – som mindre tilfredsstillende end repræsentanterne for kommunalbestyrelserne gør. Samtidig er der i nogle råd repræsentanter for handicaporganisationerne, der vurderer samarbejdet med de kommunale repræsentanter som utilfredsstillende. Derimod er der meget få repræsentanter for kommunalbestyrelserne, der vurderer samarbejdet som utilfredsstillende.

Den udprægede tilfredshed vidner om, at det direkte møde ansigt til ansigt fordrer en tilgang, hvor parterne søger dialogen frem for konflikten. Samtidig vidner den eksisterende utilfredshed om, at mødet ikke er uden uoverensstemmelser i alle råd.

De kvalitative interviews underbygger delvist resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, idet repræsentanter for kommunalbestyrelserne også her giver udtryk for en generel større tilfredshed med samarbejdet end repræsentanterne for handicaporganisationerne.

I seks af de ti handicapråd giver rådsmedlemmerne udtryk for at være godt tilfredse med samarbejdet i handicaprådet. Der er en god mødetone og venlighed over for hinanden.

I de fire øvrige handicapråd giver rådsmedlemmerne udtryk for et svært samarbejde i rådet. Repræsentanterne for handicaporganisationerne savner i langt højere grad at blive lyttet til og taget alvorligt af de kommunale repræsentanter i rådet. På samme tid savner repræsentanterne for kommunalbestyrelserne større kompetence fra nogle af repræsentanterne for handicaporganisationerne enten i form af at kunne indgå mere konstruktivt i rådsarbejdet eller i form af at udvise tålmodighed og forståelse for det kommunalpolitiske arbejde. Interviewundersøgelsen påpeger således en større utilfredshed med samarbejdet end spørgeskemaundersøgelsen.

Alle ti repræsentanter for handicaporganisationerne giver i interviewene udtryk for, at der er et positivt samarbejde med *nogle* af de kommunale repræsentanter. Desto bedre samarbejdet i rådet fungerer, og desto flere rådsmedlemmer der løfter opgaven, desto større er rådsmedlemmernes vurdering af gennemslagskraften i form af graden af inddragelse i de kommunale beslutningsprocesser og graden af indflydelse på disse.

I de tilfælde, hvor der opleves samarbejdsproblemer i handicaprådene, peger både de kvalitative interviews og kommentarer i spørgeskemaet på følgende faktorer som grund for et svært samarbejde:

- Repræsentanter for kommunalbestyrelserne og embedsmænd der ikke deltager aktivt på møderne, og som opleves ikke at være engageret og tage ansvar for rådsarbejdet.
- Repræsentanter for kommunalbestyrelserne og embedsmænd der udebliver fra møderne.
- Repræsentanter for handicaporganisationerne der vedholdende bidrager med egne problemstillinger.

- Repræsentanter for handicaporganisationerne der pga. deres handicap har svært ved at bidrage til rådsarbejdet.

Samarbejdet mellem handicapråd og kommune

Ud over samarbejdet på selve møderne foregår der et samarbejde mellem handicaprådet og kommunen. Samarbejdet mellem råd og kommune afhænger i høj grad af, hvordan handicaprådet samlet set fungerer. Viden om dette samarbejde er indsamlet via de kvalitative interviews.

Rådsmedlemmernes kompetencer og engagement

Rådsmedlemmerne deltager i handicaprådet ud fra deres personlige kvalifikationer, synspunkter, bagland og deres tid til arbejdet. Det har betydning for, hvilken tilgang og hvilket engagement de enkelte medlemmer lægger i rådsarbejdet. Og det har i sidste ende afsmittende effekt på handicaprådets samlede kompetence og dermed evne til at slå igennem som råd over for de kommunale beslutningsprocesser.

I de kvalitative interviews tegner der sig et billede af handicapråd, der i høj grad bliver båret af repræsentanter for handicaporganisationerne, der har flere års erfaring i at begå sig i handicapforeninger, i politik eller som leder. Samtlige repræsentanter for handicaporganisationerne ser rådet som en mulighed for indflydelse på handicappolitiske forhold i kommunen. På den baggrund har flere fundet det nødvendigt, at de i kraft af deres erfaring bør være med til at etablere og opbygge handicaprådet. Af den grund har fire af repræsentanterne for handicaporganisationerne bevidst meldt sig ind i DH for derved at kunne blive medlemmer af handicaprådet.

I forhold til repræsentanterne for kommunalbestyrelsen i rådet, ser seks af de interviewede repræsentanter for kommunalbestyrelsen sig som lyttende part og afgiver meget gerne styringen og ejerskabet til repræsentanterne for handicaporganisationerne. De øvrige fire interviewede repræsentanter for kommunalbestyrelserne ser deres funktion i rådet som proaktive ved at påtage sig en væsentlig del af arbejdet - bl.a. ved at bidrage med at lave opsøgende arbejde i kommunen og aktivt bringe handicaprådets synspunkter videre i kommunen. I disse fire råd forventes det ligeledes, at repræsentanterne for handicaporganisationerne påtager sig en væsentlig del af ansvaret og ejerskabet for handicaprådet.

Som en konsekvens af, at ejerskabet gerne gives til repræsentanterne for handicaporganisationerne, er flere repræsentanter bekymret for hvervningen af yngre kompetente repræsentanter til at løfte opgaven i fremtiden. De peger på, at det er en svær opgave, fordi der er forholdsvis få, der engagerer sig i handicapforeningerne.

De bærende kræfter i rådet

De kvalitative interviews viser, at rådsarbejdet i syv af de ti handicapråd bliver båret af få medlemmer. De få, der påtager sig ansvaret, er ofte formand eller formandskab bakket op af få menige medlemmer. I de øvrige tre råd deltager hovedparten af rådsmedlemmerne aktivt i rådsarbejdet. Men også i de råd, sidder der medlemmer, der opleves ikke at tage rådsarbejdet på sig.

Rådsmedlemmerne peger i interviewene og i kommentarer i spørgeskemaet på flere mulige årsager:

- Der sidder for mange repræsentanter for kommunalbestyrelsen i de større handicapråd. Konsekvensen er, at der sidder repræsentanter for kommunalbestyrelsen i handicaprådet uden interesse eller kompetence inden for handicappolitik, og som derfor udebliver eller sjældent deltager aktivt i rådsarbejdet.
- Indimellem behandles der sager i handicaprådet, før de behandles i de politiske udvalg, hvilket gør nogle repræsentanter for kommunalbestyrelsen tavse.
- Nogle repræsentanter for handicaporganisationerne mangler kompetence i forhold til at begå sig i den politiske proces.

Intern konsensus omkring rådets mål, opgaver og synspunkter

”Det er givet, at hvis der skal være resultater, så skal der være et samarbejde. Så skal der være en fælles forståelse af, hvor vi skal hen.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, menigt medlem, interview

Der er som beskrevet forskel på hvor mange af rådsmedlemmerne i de enkelte handicapråd, der deltager aktivt i rådsarbejdet. De kvalitative interviews giver udtryk for en tendens til, at desto højere grad af fælles forståelse der er internt omkring rådets opgaver, mål, ansvarsfordeling og arbejdsgange, desto flere rådsmedlemmer deltager aktivt i rådsarbejdet. I tre af de ti handicapråd, hvor der er gennemført interview, deltager hovedparten af rådsmedlemmerne aktivt i rådsarbejdet. I disse råd har rådsmedlemmerne ved de første møder afstemt nogle fælles mål og forventninger internt i rådet. Det har de gjort ud fra en overbevisning om, at repræsentanterne for kommunalbestyrelserne kun derved er motiveret til at føre sager videre i kommunen. Rådsmedlemmerne oplever, at det har væsentlig betydning for, at rådet bliver taget alvorligt og inddraget i kommunens handicappolitiske indsats og udvikling, og at rådet derved får indflydelse på handicappolitiske forhold i kommunen.

I fire af de resterende råd efterlyser repræsentanterne for handicaporganisationerne netop i højere grad, at der er en fælles vilje og indsats i rådet. De savner at de kommunale repræsentanter fører deres synspunkter videre i kommunen, og vurderer, at det manglende fælles fodslag hæmmer inddragelsen af handicaprådet i de kommunale beslutningsprocesser.

Rådsmedlemmernes tilgang til rådsarbejdet

For at opnå et fælles fodslag i rådet, har det betydning, om rådsmedlemmerne mødes i en gensidigt anerkendende dialog. I de kvalitative interviews fortæller syv af de ti repræsentanter for handicaporganisationerne, at de bevidst er dialog søgende, anerkendende og tålmodige i deres tilgang til samarbejdet i rådet og i deres samarbejde med kommunen for at skabe et positivt samarbejds-klima.

En handicaprådsformand, der er repræsentant for handicaporganisationerne, fortæller, at han ikke ønsker at fremstå som irritationsmoment:

”Det er derfor, jeg går roligt frem. Jeg synes, det er vigtigt at få etableret et godt samarbejde. Vi skal ikke være et irritationsmoment. Vi skal opleves som samarbejdspartnere. Det er derfor, man skal lytte til politikerne og lære dem kunsten af, så man kan gå dem i bedene. Jeg tror, det er vigtigt, at man går ordentligt frem, så man ikke er en bulderbasse. Det handler om, at vi gerne vil være medspillere.”

I de tilfælde, hvor repræsentanter for handicaporganisationerne ikke opleves at være tålmodige, anerkendende og/eller dialogsøgende i deres tilgang til rådsarbejdet, kan de øvrige rådsmedlemmer opleve det som afsæt for et problematisk samarbejde.

En handicaprådsformand, der er repræsentant for kommunalbestyrelsen, fortæller i interviewet:

”Jeg synes ikke, det kører så godt, men det er også meget personafhængigt. Den ene repræsentant for DH er meget samarbejdsvillig, men de andre, det er som om, at de skal være i opposition, og det er jo ikke meningen.”

En repræsentant for handicaporganisationerne, der er næstformand i handicaprådet, og meget utilfreds med samarbejdet i handicaprådet, fortæller i interviewet om sin egen rolle:

”Jeg er utilfreds med mig selv. Jeg har ikke den store lyst til at gå til møderne. Fordi det er altid et slagsmål på den ene eller anden måde. Jeg kan også mærke, at der er den der: Årh., det er ham igen. Og det er jeg bevidst om. Jeg prøver ikke at sige så meget, men det kan være svært.”

Handicaprådene som del af en politisk proces

Rådsmedlemmerne er blevet bedt om at vurdere betydningen af den uformelle kontakt mellem rådsmedlemmerne og kommunen for handicaprådets gennemslagskraft. Parterne giver enslydende svar, hvor 81,8 % af rådsmedlemmerne vurderer, at den uformelle kontakt har en positiv betydning for gennemslagskraften og 18,2 % vurderer, at den har en neutral betydning.

Også i de kvalitative interviews giver rådsmedlemmerne udtryk for, at de uformelle kontakter har en positiv betydning for rådsarbejdet. Rådsmedlemmerne fortæller, at en betydelig del af rådsarbejdet netop foregår ud over den reelle mødeaktivitet - bl.a. i form af rådsmedlemmernes uformelle kontakter i kommunen.

”Beslutningerne foregår på møderne, og det er dem, der føres videre. Men påvirkningerne, de foregår f.eks. på besigtigelsesture, når man sidder og spiser, hvis man er til indvielser, receptioner eller lignende. Det er der, hvor du får startet sagerne op. Alene det, at vi får sagt, at vi har tænkt på noget. Så kan du risikere, at det bliver løst inden mandag morgen. Det er

det spil, der foregår. Det er vigtigt at være tæt på det besluttende system - det kan både være det politiske eller det administrative system. Den påvirkende proces, den kan meget vel foregå uformelt. [...]

Det er jo sådan, at magt, det er ikke noget man har, det er noget man tager. Hvis vi vil ændre noget væsentligt, så er vi nødt til at benytte os af alle indgange til magten og få slået nogle døre ind.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, handicaprådsformand og lokal DH formand, interview

De mere uformelle kontakter til politikere og embedsmænd i kommunen er en måde, hvorpå rådsmedlemmerne oplever aktivt at kunne styrke rådets gennemslagskraft ved at opbygge et tillidsfuldt samarbejde mellem råd og kommune.

Fire af de ti handicapråd oplever ind imellem at blive inddraget tidligt i de politiske processer, hvor handicaprådet bliver spurgt, før initiativer sendes i høring. Denne inddragelse er en del af det mere uformelle påvirkningsarbejde, hvor kommunen selv tager initiativ til at inddrage handicaprådet tidligt i den politiske proces.

Det synes at være en tendens til, at de handicapråd, der oplever størst tilfredshed med både samarbejdet i rådet og den øvrige kontakt til kommunen, også ind imellem inddrages tidligt i de politiske processer.

6. Handicaprådernes opgaver

Resumé: Høringer om kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap og kommunale handicappolitikker er de emner, der fylder mest på rådsmøderne for langt de fleste handicapråd. Næsten samtlige rådsmedlemmer vurderer, at kommunalbestyrelserne følger handicaprådets høringssvar i høj eller nogen grad.

Endvidere viser undersøgelsen, at stort set alle 77 kommuner, som indgår i spørgeskemaundersøgelsen, har eller forventer at udfærdige en kommunal handicappolitik i den nærmeste fremtid. Kun to kommuner har vedtaget ikke at udfærdige en handicappolitik. Handicaprådene spiller netop en væsentlig rolle i udarbejdelse af de kommunale handicappolitikker, ligesom rådsmedlemmerne forventer, at handicappolitikkerne bliver afsat for handicaprådernes kommende arbejde.

Handicaprådets rådgivning i forhold til initiativer mv. synes i høj grad at være personafhængigt. Specifikt oplever en del råd at have svært ved at rådgive om psykisk syge, fordi der ikke sidder repræsentanter for psykisk syge i rådet.

Endelig viser undersøgelsen, at der eksisterer et potentielt dilemma mellem repræsentanter for kommunalbestyrelserne, der foretrækker at beskæftige sig med processer, lange linier, udformningen af politikker mv. og nogle repræsentanter for handicaporganisationerne, der foretrækker at beskæftige sig med konkrete og ofte aktuelle sager. Konflikten kan påvirke samarbejdet i negativ retning, og virke hæmmende for rådets gennemslagskraft.

Handicaprådernes dagsorden

I spørgeskemaet er rådsmedlemmerne blevet spurgt, hvilket punkt på dagsordenen der har fyldt mest de seneste seks måneder.⁵ For størstedelen af handicaprådene fylder høringer mest på rådsmøderne. Derefter fylder de kommunale handicappolitikker mest for en stor del af handicaprådene. Derudover fylder åbne drøftelser og gensidige orienteringer mest for en mindre del af handicaprådene. Enkeltsager og andre punkter på dagsordenen fylder ikke mest for nogle af handicaprådene.

Høringsprocesserne

Handicaprådene bliver i det store hele hørt om kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap, og rådsmedlemmerne oplever, at rådene derved opnår en betydelig indflydelse. Dog er hovedparten af rådsmedlemmerne utilfredse med høringsfristerne.

⁵ Resultaterne er indsamlet maj-juni 2008.

I hvilken grad høres handicaprådene?

For at handicaprådene kan gøre deres indflydelse gældende over for kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap, er det væsentligt, at handicaprådene modtager initiativerne til høring. Det er kommunalbestyrelserne og ikke handicaprådene selv, der afgør hvilke initiativer, der sendes til høring i handicaprådet. Rådsmedlemmerne er derfor blevet spurgt, i hvilken grad handicaprådet modtager høringer om kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap.

Tabel 6.1: I hvilken grad bliver handicaprådene hørt omkring kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap

	Aldid	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	22,2 %	59,3 %	18,5 %	0 %	0 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	6 %	53,7 %	34,3 %	6 %	0 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	13,2 %	56,2 %	27,3 %	3,3 %	0 %	0 %	100 %	121

Hovedparten af rådsmedlemmerne vurderer, at handicaprådet i høj grad får initiativer med betydning for mennesker med handicap til høring. Det vidner om, at kommunerne er godt på vej til at indarbejde handicaprådene i den politiske proces. Samtidig er der også en betydelig del af rådsmedlemmerne, der vurderer, at handicaprådet kun i nogen grad får initiativer til høring. Dette vidner om, at en del af kommunerne endnu ikke inddrager handicaprådene fuldt ud i de politiske processer.

I de tilfælde, hvor handicaprådene oplever ikke at få konkrete initiativer til høring, medfører det en begrænsning i rådernes mulighed for at få indflydelse på de politiske beslutninger.

Også i de kvalitative interviews og kommentarer i spørgeskemaet fremkommer der forskellige oplevelser af høringsprocesserne. I nogle handicapråd foregår høringsprocesserne tilfredsstillende, mens andre råd peger på følgende utilfredsstillende led:

- Der er gået tid, før kommunen har fået indarbejdet processen med at sende initiativer til høring i handicaprådet som en fast praksis.
- Handicaprådet har skullet bede om at blive hørt og har evt. først hørt om initiativer i lokalpressen. Alle ti råd fra de kvalitative interviews har oplevet at måtte bede om at få konkrete initiativer til høring.
- Handicaprådet har valgt at sortere i høringerne, således at alle modtagne høringer ikke drøftes på møderne.

En repræsentant for kommunalbestyrelsen begrundede i spørgeskemaet beslutningen om ikke at drøfte alle modtagne høringer således:

"Handicaprådet fravælger ofte høringer, da rådet kan "høre" sig selv ihjel. Embedsmænd vil ofte sende sager i høring. Men handicaprådet er ikke en "blå-

stempling” af f.eks. nye byggeopgaver. Vi vil gerne afgive svar, men det er teknikkerne, der skal udføre opgaverne. Rådet foretager en vurdering og drøfter med direktionen, hvis væsentlige sager ikke har været til høring.”

Hvad høres handicaprådene om?

I forbindelse med de kvalitative interviews er der indhentet dokumentation for, hvilke initiativer der har været sendt til høring i handicaprådene i perioden 1. februar 2007 til 1. februar 2008 i de ti handicapråd. Der er stor forskel i antallet af høringer, ligesom indholdet af høringerne er varieret.

De ti handicapråd har modtaget i alt 2, 6, 8, 10, 11, 12 eller 27 initiativer til høring i perioden. Høringernes indhold varierer for hver enkelt kommune. I syv af de ti handicapråd har budgetforslag for 2008 har været til høring. I syv af de ti handicapråd har kvalitetsstandarder inden for boliger, socialpsykiatri mv. været til høring. Og i fire af de ti handicapråd har sociale rammeaftaler været til høring. Derudover har der været forskellige initiativer omkring trafik, politikker - f.eks. handicappolitik, ungepolitik, børnepolitik, sundhedspolitik og politik for frivilligt socialt arbejde - til høring. I seks af rådene har der været regionsaftaler, f.eks. regionale sundhedsaftaler og regionale psykiatriplaner, til høring. Det ene handicapråd har udover handicappolitiske initiativer i kommunen også tilsynsrapporter for de kommunale institutioner og botilbud til høring i rådet.

Der synes ikke at være sammenhæng mellem størrelse af kommune og antal af høringer. Men der synes at være en sammenhæng imellem, at des flere høringer handicaprådet modtager, des bredere variation er der i indholdet af høringerne.

Hvilke fagområder inddrager handicaprådene?

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet blevet spurgt, om der er forvaltninger/politiske udvalg, der slet ikke sender initiativer til høring. I besvarelserne er der gengangere fra børne- og ungeområdet, teknik- og miljøområdet, kulturområdet og arbejdsmarkedsområdet. Besvarelserne er udtryk for, at særligt social- og sundhedsområdet, der traditionelt har taget sig af handicapområdet, generelt synes at inddrage handicaprådene i deres arbejde. På samme tid vidner besvarelserne om, at handicaprådene endnu ikke er indarbejdet i alle forvaltninger/politiske udvalg som del af den politiske proces i kommunerne. For den enkelte kommune kan der sagtens være tale om, at det er en enkelt forvaltning eller ét politisk udvalg, der overser handicaprådet.

Rådsmedlemmernes vurdering høringsmaterialets kvalitet

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet blevet spurgt om deres generelle vurdering af høringsmaterialet. Stort set samtlige handicaprådsmedlemmer vurderer, at høringsmaterialet er relevant. Samtidig vurderer over halvdelen af repræsentanterne for handicaporganisationerne, at materialet overvejende er uoverskueligt. Svarene er udtryk for en betydelig generalisering, da rådsmedlemmerne er blevet spurgt, hvordan de generelt oplever høringsmaterialet.

Tablet 6.2: Generel vurdering af høringsmaterialet

	Relevant og overskueligt	Relevant og uoverskueligt	Irrelevant og overskueligt	Irrelevant og uoverskueligt	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	68,5 %	31,5 %	0 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	43,3 %	55,2 %	0 %	1,5 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	54,6 %	44,6 %	0 %	0,8 %	100 %	121

De kvalitative interviews giver et indblik i, hvad der kan ligge til grund for besvarelsene i spørgeskemaundersøgelsen. Af interviewene fremgår det, at høringsmaterialet har forskelligartet karakter afhængig af hver enkelt hørings omfang og indhold. Specifikt peger begge parter på, at høringer fra regionerne er særligt uoverskuelige og vanskelige at sætte sig ind i.

Det er bemærkelsesværdigt, at 31,5 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne vurderer, at høringsmaterialet generelt er uoverskueligt, da de selv udgør en del af den politiske proces, som høringerne kommer af. Det er sandsynligt, at netop de regionale høringer er en væsentlig årsag til, at nogle af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne vurderer høringsmaterialet som uoverskueligt.

I spørgeskemaundersøgelsen svarer rådsmedlemmerne fra 74 % af handicaprådene, at handicaprådet har inviteret embedsmænd, der ikke er medlemmer af rådet, med til handicaprådsmøderne. Flere rådsmedlemmer forklarer i kommentarfeltet i spørgeskemaet, at de pågældende embedsmænd inviteres med for at få uddybet høringer og andre aktuelle sager.

Rådsmedlemmernes vurdering af høringsfristerne

Rådsmedlemmerne er ligeledes spurgt om deres generelle vurdering af de tidsfrister, handicaprådet får til at afgive hørings svar.

Tabel 6.3: Generel vurdering af de tidsfrister, handicaprådet får til at afgive hørings svar

	God tid	Tilpas	For kort tid	Meget kort tid	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	0 %	33,3 %	51,9 %	13 %	1,8 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	0 %	16,9 %	58,5 %	23,1 %	1,5 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	0 %	24 %	55,4 %	19 %	1,6 %	100 %	121

Samlet set vurderer 74,4 % af rådsmedlemmerne, at der gives for korte høringsfrister. Det er ikke overraskende, at flere repræsentanter for kommunalbestyrelserne end repræsentanter for handicaporganisationerne vurderer, at tidsfristerne er tilpasse, da det må forventes, at de er vant til de generelle tidsfrister i kommunen, større sagsfremstillinger mv. Men det er bemærkelsesværdigt, at hele 64,9 % af repræsentanterne for kommunal-

bestyrelserne og 81,6 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer, at tidsfristerne er for korte.

Besvarelsene er også her udtryk for en generel vurdering. Oplevelserne kan variere fra høring til høring afhængig af høringens omfang og emne, de enkelte handicapråds praksis omkring afgivelse af høringssvar og frekvensen af handicaprådets møder.

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet ligeledes blevet spurgt, hvilken tidsfrist de finder rimelig. Her lægger flertallet af svarene sig på to-fire uger.

Den generelle vurdering af tidsfristerne, som den kommer frem i spørgeskemaet, kan perspektiveres med resultaterne fra de kvalitative interviews. Her fortæller hovedparten af rådsmedlemmerne, at ikke alle forvaltninger/politiske udvalg i kommunerne har indarbejdet handicaprådene i deres arbejdsgange. Nogle rådsmedlemmer fortæller også, at antallet af rådsmøder ikke altid matcher høringsfristerne, hvilket betyder, at der indimellem skal afsendes høringssvar, inden høringen kan nå at blive drøftet på et rådsmøde.

Kommunalbestyrelsernes modtagelse af høringssvar

I sidste ende er det interessant at se på, hvorvidt handicaprådet har gennemslagskraft til at påvirke kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap via rådets høringssvar. I spørgeskemaet er rådsmedlemmerne derfor bedt om at vurdere, i hvilken grad handicaprådets høringssvar bliver fulgt af kommunalbestyrelsen.

Tabel 6.4: I hvilken grad følger kommunalbestyrelserne handicaprådets høringssvar

	Altid	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	0 %	42,6 %	48,1 %	3,7 %	0 %	5,6 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	1,5 %	19,4 %	41,8 %	16,4 %	3 %	17,9 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	0,8 %	29,8 %	44,6 %	10,7 %	1,7 %	12,4 %	100 %	121

Rådsmedlemmerne vurderer generelt, at handicaprådet altid, i høj eller nogen grad, har indflydelse gennem deres høringssvar. Hele 90,7 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne vurderer, at handicaprådets høringssvar bliver fulgt i høj eller nogen grad - og i alt 62,7 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer, at handicaprådets høringssvar bliver fulgt altid, i høj eller nogen grad. Handicaprådene oplever med andre ord at have en betydelig indflydelse på kommunalbestyrelserne gennem høringerne.

Svarene viser også, at der er 17,9 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne, der ikke ved, om høringssvarene bliver fulgt. Mens 16,4 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer, at de bliver fulgt i ringe grad.

Det er iøjnefaldende, at repræsentanterne for kommunalbestyrelserne i højere grad end repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer, at handicaprådets høringssvar bliver fulgt af kommunalbestyrelserne. Forklaringen kan være, at repræsentanterne for kommunalbestyrelserne sidder "tættere" på, når det skal vurderes, hvilke konsekven-

ser en høring skal have for den endelige beslutning og derved oplever, at der tages hensyn til handicaprådets kommentarer. Det kan selvfølgelig også være, at repræsentanterne for handicaporganisationerne er mere realistiske i deres vurdering.

Det er ligeledes værd at være opmærksom på, at handicaprådene ikke altid har indsigelser over for høringerne, men blot tager høringerne til efterretning. Hvis det er det generelle billede, kan det være svært for respondenterne at besvare, i hvilken grad kommunalbestyrelsen følger rådets høringssvar.

I den sammenhæng fortæller de interviewede rådsmedlemmer fra de ti handicapråd, at de ofte tager en høring til efterretning. Rådsmedlemmerne i de ti råd oplyser ligeledes, at der ikke er nogen fast praksis for, hvordan, hvornår og hvem der orienterer om, hvordan rådets høringssvar er blevet behandlet af kommunalbestyrelsen. Det foregår mere ad hoc. Hvorvidt repræsentanterne for handicaporganisationerne har viden om konsekvenserne af høringssvarene synes at afhænge af, hvorvidt der i rådet sidder proaktive kommunale repræsentanter, som følger op på høringerne, og hvorvidt sekretariatet går ind og påtager sig rollen med at følge op på tidligere sager.

Kommunale handicappolitikker

Mange kommuner har valgt at formulere en kommunal handicappolitik. Rådsmedlemmerne er blevet spurgt, hvorvidt der i kommunen er vedtaget en skriftlig handicappolitik, og hvilken rolle handicaprådet evt. har haft eller forventer at få i forhold til handicappolitikken.

- I 42 ud af de 77 kommuner, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kommunalbestyrelsen vedtaget en kommunal handicappolitik.⁶
- 33 ud af de 77 kommuner, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har planer om at skrive en kommunal handicappolitik.
- To ud af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, svarer, at kommunalbestyrelsen har vedtaget ikke at lave en kommunal handicappolitik.

Supplerende fortæller flere rådsmedlemmer i både spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interviews, at der i kommunen er en vedtaget handicappolitik, men at den skal revideres i nær fremtid, hvor FN's Handicapkonvention vil blive indarbejdet.

En betydelig del af landets kommunalbestyrelser har således, som før nævnt, af egen drift valgt at formulere en ikke lovpligtig handicappolitik.

⁶ Som en del af undersøgelsen er det løbende registreret hvilke kommuner, der har en politisk vedtaget handicappolitik. Registreringerne er baseret på erfaringer fra den trykte presse og de kvalitative interview. Det har givet kendskab til yderligere 8 kommuner, som ikke indgår i spørgeskemaundersøgelsen. Således er der i alt min. 50 af landets 98 kommuner, der har en politisk vedtaget handicappolitik. Opgørelsen er afsluttet juni 2008.

Rådsmedlemmerne er - i de kommuner, hvor der er en vedtaget handicappolitik eller planer om at udfærdige en - blevet spurgt, hvorvidt handicaprådet fik ideen til handicappolitikken, og om handicaprådet forventer eller har været med til at lave udkast til den kommunale handicappolitik.

- I 56 ud af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har handicaprådet fået ideen til at få skrevet en kommunal handicappolitik.
- I 69 ud af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har eller forventer handicaprådet at få indflydelse på udarbejdelsen af handicappolitikken.

Besvarelsene vidner om, at handicaprådet i langt de fleste kommuner har haft eller forventer at få indflydelse på handicappolitikkerne ud over den formelle høringsret.

De kvalitative interviews underbygger denne antagelse. I fire af de ti kommuner, hvor der er foretaget interviews, har kommunen en vedtaget handicappolitik. Fra de fire handicapråd fortæller rådsmedlemmerne, at kommunen i samarbejde med handicaprådet har været med til at afholde borgermøder i forbindelse med den politiske og administrative proces med at udarbejde handicappolitikken. Og i tre af kommunerne har der været nedsat arbejdsudvalg, hvor også handicaprådsmedlemmer har været inviteret med.

Samtlige rådsmedlemmer fra interviewundersøgelsen ser de kommunale handicappolitikker som en væsentlig mulighed for indflydelse på kommunens handicappolitiske indsats og udvikling. De ser handicappolitikken som en væsentlig mulighed for at få indflydelse på lang sigt. Hertil fremhæver hovedparten af rådsmedlemmerne, at den kommunale handicappolitik skal være med til at sikre sektoransvarsprincippet. Sektoransvar betragtes som et af hovedprincipperne for dansk handicappolitik.⁷

Rådsmedlemmerne peger i de kvalitative interviews ligeledes på, at de kommunale handicappolitikker er en mulighed for at forpligte forvaltningerne til at leve op til det vedtagne handicappolitiske ansvar. I den forbindelse betragtes handicappolitikken som et værktøj - som nogle konkrete målsætninger - handicaprådets kommende arbejde kan tage afsæt i.

Rådsmedlemmernes repræsentation og indholdet på møderne

Ud over handicaprådernes formelle høringsret og deres involvering i de kommunale handicappolitikker, kan handicaprådene behandle alle lokalpolitiske spørgsmål, som vedrører mennesker med handicap. De kan tage spørgsmål af mere generel karakter op til drøftelse og komme med forslag til politiske såvel som administrative initiativer. Det vil sige, at rådene er relativt frie til selv at sætte dagsordenen og fastsætte indholdet af rådsarbejdet.

⁷ Jf. Bengtsson (2005): *Princip og virkelighed – om sektoransvar i handicappolitikken*, hvor sektoransvarsprincippet uddybes.

De kvalitative interviews viser en tendens til, at indholdet i handicaprådets opgaver ofte er personafhængigt. Rådsmedlemmerne er opmærksomme på at arbejde så bredt som muligt. Men i praksis oplever alle ti råd, at indholdet ofte er baseret på de emner, rådsmedlemmerne hver især tager op. Det betyder, at det i praksis har en vis betydning for indholdet af rådsarbejdet, hvem der er repræsenteret i rådet.

Specifikt giver fem af de interviewede rådsmedlemmer udtryk for, at de har svært ved at repræsentere psykisk syge. Det er oplevelsen, at gruppen er svær at tale for, fordi der ikke er repræsentanter for psykisk syge i rådet, og fordi de ofte har svært ved at tale deres egen sag på grund af deres handicap.

I spørgeskemaet er rådsmedlemmerne ligeledes blevet spurgt, hvorvidt de vurderer, at der er handicapgrupper, som rådet ikke er i stand til at rådgive om:

- Otte handicapråd giver udtryk for, at det er svært at rådgive bredt ud over de handicapgrupper der er repræsenteret i rådet.
- Seks handicapråd giver udtryk for, at rådet ikke er i stand til at rådgive omkring psykisk syge.
- To handicapråd savner viden om børne- og ungdomsområdet.
- Et enkelt handicapråd giver udtryk for, at rådet ikke er i stand til at rådgive om blinde og døve.

Politikker kontra faktuelle sager

”Konflikten er, at nogle vil have ordnet sager, der stadig ikke bliver ordnet. Andre vil arbejde fremad og mere overordnet.”

Repræsentant for handicaporganisationerne, handicaprådsformand,
interview

De kvalitative interviews viser, at der er et potentielt dilemma mellem repræsentanter for kommunalbestyrelserne, der foretrækker at beskæftige sig med processer, lange linier, udformningen af politikker mv. og nogle repræsentanter for handicaporganisationerne, der foretrækker at beskæftige sig med konkrete og ofte aktuelle sager som f.eks. konkrete byggesager, trafikforhold, forhold på botilbud og institutioner mv.

I tre af de ti handicapråd oplever rådsmedlemmerne, at dette dilemma har væsentlig betydning for samarbejdet i rådet. I tre øvrige handicapråd foretrækker de interviewede parter at beskæftige sig med de lange linier, men i rådene findes der andre repræsentanter for handicaporganisationerne, som foretrækker at arbejde med konkrete sager. I yderligere tre råd oplever begge parter en tilfredsstillende vekslen mellem konkrete sager og lange linier, politikker og processer.

”Man skal arbejde med politikerne og gøre sin indflydelse gældende der. I starten var der nogle sager, f.eks. med nogle lyskryds, hvor man var ved at gå op i limningen, hvis ikke det var, som det skulle være. Og det kan også være godt nok. Men handicaprådet skal også spille den anden rolle og

være med til at fastlægge nogle politikker, der skaber gode vilkår, for dem som er handicappede. Og hvis man ser det og forstår det, så giver det langt mere indflydelse end at halse bag efter nogle lyskryds. Det er godt nok at gøre det, men det andet kommer man ligesom lidt mere på forkant med.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, menigt medlem, interview

I det sidste råd oplever rådsmedlemmerne et generelt svært rådsarbejde med et internt problematisk samarbejde og manglende opbakning i kommunen, hvorfor der ikke på samme måde er fokus på indholdet i opgaverne.

7. Handicaprådernes synlighed og relationer

Resumé: Rådsmedlemmerne vurderer, at kendskabet til rådene i kommunerne er mest udbredt i det kommunale system hos de politiske udvalg og hos forvaltningerne, hvorimod borgerne i kommunerne i mindre grad kender til handicaprådene. Undersøgelsen viser, at handicaprådernes synlighed er den del af etableringsprocessen, som hovedparten af rådene i mindre grad har lagt vægt på. Til gengæld giver flere rådsmedlemmer udtryk for, at handicaprådet i den kommende tid vil arbejde med at skabe et større kendskab til rådet i kommunen.

Synliggørelse af handicaprådene

”Handicaprådet er også her i en proces, hvor vi forsøger at blive synlige både internt i det politiske og forvaltningsmæssige system, og udadtil generelt i handicaporganisationerne, hos mennesker med handicap og i befolkningen. Vi er kommet et stykke af vejen, men vi er slet ikke ved vejs ende.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, spørgeskemaet

Handicaprådernes synlighed er væsentlig for rådernes gennemslagskraft. Kendskabet til rådene i det politiske såvel som administrative system er en forudsætning for, at politiske udvalg og forvaltninger henvender sig til handicaprådene. På samme måde er det en forudsætning, at kommunernes borgere kender til handicaprådene, for at de kan gøre rådene opmærksomme på eventuelle problemstillinger i kommunerne med betydning for mennesker med handicap.

Synliggørelsen af handicaprådene handler ikke alene om at udbrede kendskabet til handicaprådet, men har også en mere dialogisk og gensidig karakter, hvor rådsmedlemmerne udveksler erfaringer og opnår ny viden gennem opbygningen af relationer med andre interessenter og interesseorganer uden for den snævre rådskreds.

Initiativer til at skabe synlighed

Handicaprådene har brugt en række forskellige elementer til at øge kendskabet til og opmærksomheden omkring rådet i kommunen, hos politikere og embedsmænd såvel som hos kommunens borgere. Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet spurgt, hvorvidt de har iværksat initiativer for at øge kendskabet til rådet i kommunen.

Handicaprådernes hjemmesider

63,6 % af handicaprådene, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har en hjemmeside, eventuelt som en del af kommunens hjemmeside. Hjemmesiderne er en måde at udbrede kendskabet til handicaprådet og dets arbejde. Her formidles f.eks. rå-

dets vedtægter og forretningsorden, ligesom kontaktoplysninger til handicaprådet typisk er beskrevet på hjemmesiden.

Rådsmøder på institutioner, botilbud o. lign.

39 % af handicaprådene vælger ind imellem at afholde deres rådsmøder på institutioner, botilbud eller lignende steder med relation til handicapområdet. Rådsmedlemmerne fortæller i de kvalitative interviews, at hensigten med besøgene er, at medlemmerne får øget kendskab til steder inden for handicapområdet samtidig med, at det synliggør handicaprådet. Ind imellem benytter rådet lejligheden til at få en ansat til at fortælle om stedet og dets arbejds gange.

Borgermøder

24,7 % af handicaprådene har afholdt borgermøder. De kvalitative interviews viser, at der ofte har været afholdt borgermøder i forbindelse med udarbejdelsen af en kommunal handicappolitik, hvor handicaprådet har været involveret i afholdelsen. Borgermøderne har umiddelbart til formål at inddrage kommunens borgere, med og uden handicap, i politikformuleringsprocesser og andre kommunale initiativer. Men afholdelsen af borgermøder o. lign. giver også mulighed for øge kendskabet til handicaprådet i kommunen.

Handicappris

11,7 % af handicaprådene har indstiftet en handicappris. Prisen genererer opmærksomhed både omkring handicaprådet og omkring den eller de, der har gjort noget særligt for mennesker med handicap. På den måde skaber den en mere generel opmærksomhed og synlighed omkring handicapområdet.

Initiativer over for det politiske system

Handicaprådene tager også initiativer til at øge kendskabet internt i det kommunale politiske og administrative system. Som led i sådanne initiativer har 57,1 % af rådene, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, valgt at skrive en årsberetning. Handicaprådene kan også vælge at drøfte rådets arbejde i kommunalbestyrelsen. Det har 18,2 % af handicaprådene gjort eller planlægger at gøre.

Handicaprådernes relationer

I kommunerne er der ud over handicaprådene oprettet en række andre råd. Rådsmedlemmerne er blevet spurgt, om handicaprådet har kontakt til nogle af disse råd og specialinstitutioner i kommunen.

- 50,6 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til ældreråd.
- 53,2 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til beskæftigelsesråd.
- 40,3 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til klageråd.

- 31,2 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til brugerråd.
- 28,6 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til specialinstitutioner.
- 27,3 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til frivilligråd.
- 9,1 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til integrationsråd.
- 1,3 % af de 77 handicapråd, der er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, har kontakt til ungdomsråd.

Den relativt store kontaktflade vidner om, at handicaprådene er opmærksomme på at opbygge netværk i civilsamfundet såvel som i den kommunalpolitiske struktur. Relationerne giver handicaprådene mulighed for at kvalificere deres viden gennem andres erfaringer og synspunkter, ligesom de mange berøringsflader er med til at udbrede kendskabet til handicaprådet i kommunen.

Kendskab til handicaprådene i de politiske udvalg, forvaltningerne og hos kommunens borgere

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet bedt om at vurdere de politiske udvalgs, forvaltningernes og kommunens borgeres kendskab til handicaprådet, jf. tabel 7.1 og 7.2. Besvarelserne tyder på, at de politiske udvalg og forvaltningerne har et vist kendskab til handicaprådene, men tydeliggør også, at synliggørelsen af handicaprådene er en del af etableringsprocessen, som for mange handicapråd endnu er under udvikling. De kvalitative interviews og kommentarer i spørgeskemaet underbygger dette billede, idet seks af de ti handicapråd fra de kvalitative interviews og syv kommentarer i spørgeskemaet bemærker, at handicaprådet vil lægge større vægt på rådets synlighed i den kommende tid.

Tabel 7.1: Vurdering af de politiske udvalgs kendskab til handicaprådet

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	57,4 %	38,9 %	3,7 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	35,8 %	50,8 %	13,4 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	45,5 %	45,5 %	9 %	0 %	100 %	121

De politiske udvalgs kendskab til handicaprådet er en forudsætning for, at udvalgene sender initiativer med betydning for mennesker med handicap til høring, og i øvrigt er i dialog med handicaprådet om handicappolitiske problemstillinger inden for udvalgets arbejdsområde.

Som det fremgår af tabel 7.1 er der en gradsforskel mellem de to parter vurderinger, idet repræsentanterne for kommunalbestyrelsen i højere grad end repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer, at de politiske udvalg har kendskab til handicaprådet. Da repræsentanterne for kommunalbestyrelsen sidder i nogle af de politiske udvalg må det antages, at de har en vis føling med kendskabet i udvalgene. Men de politiske udvalgs kendskab til handicaprådet synes ikke at være så udtalt, at det er lige så tydeligt for repræsentanterne for handicaporganisationerne.

Rådsmedlemmerne er ligeledes bedt om at vurdere forvaltningernes kendskab til handicaprådet.

Tabel 7.2: Vurdering af forvaltningernes kendskab til handicaprådet

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	51,9 %	46,3 %	1,8 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	37,3 %	52,2 %	10,4 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	43,8 %	49,6 %	6,6 %	0 %	100 %	121

Forvaltningernes kendskab til handicaprådet har betydning for, hvorvidt forvaltningerne selv opsøger handicaprådets rådgivning og i øvrigt opbygger en relation til rådet. Vurderingerne af forvaltningernes kendskab til handicaprådet adskiller sig ikke væsentligt fra vurderingerne af de politiske udvalgs kendskab til handicaprådet.

I forhold til både de politiske udvalg og forvaltningernes kendskab til handicaprådene er billedet, at der er opbygget et vist kendskab til handicaprådene i kommunerne, men at kendskabet også kan styrkes. Vurderingerne er udtryk for en betydelig generalisering, idet de dækker over samtlige politiske udvalg og samtlige forvaltninger. I praksis vil der være stor forskel på, hvorvidt rådsmedlemmerne vurderer, at der er kendskab til handicaprådet i de enkelte politiske udvalg og i de enkelte forvaltninger.

Tabel 7.3: Vurdering af kendskabet til handicaprådet hos kommunens borgere med handicap

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	18,5 %	63 %	7,4 %	11,1 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	14,9 %	70,2 %	14,9 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	16,5 %	66,9 %	11,6 %	5 %	100 %	121

Rådsmedlemmerne er ligeledes blevet bedt om at vurdere kendskabet til handicaprådene hos kommunens borgere med handicap og hos borgere generelt. Kendskabet til handicaprådet hos kommunens borgere med og uden handicap, har betydning for, i hvilken grad borgerne opsøger og gør brug af handicaprådet. Det kan f.eks. være i form af informationer om problemstillinger i kommunens praksis i forhold til mennesker med handicap, i forhold til et ønske om at kvalificere den eksisterende praksis eller i forhold til et ønske om at påvirke politiske beslutninger.

Tabel 7.4: Vurdering af kendskabet til handicaprådet hos borgere generelt i kommunen

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	1,9 %	29,6 %	57,4 %	11,1 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	0 %	34,3 %	62,7 %	3 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	0,8 %	32,3 %	60,3 %	6,6 %	100 %	121

I forhold til rådsmedlemmernes vurdering af borgernes kendskab til handicaprådet er der relativt stor enighed imellem parterne. I alt vurderer 83,3 % af rådsmedlemmerne, at kommunens borgere med handicap i høj eller nogen grad kender til handicaprådet – med betydelig vægt på nogen grad. Der er en mindre gradsforskel de to parter imellem.

I forhold til kommunens borgere generelt er hovedparten af de to parter enige om at vurdere, at kommunens borgere kun kender til handicaprådet i ringe grad.

Vurderingerne af borgernes kendskab til handicaprådet underbygger den erfaring, at ikke alle råd endnu har prioriteret synliggørelsen af handicaprådet højt. Særligt er der i mindre grad lagt vægt på synligheden udadtil over for kommunens borgere generelt.

Den trykte presses omtale af handicaprådene

En måde hvorpå handicaprådet kan udbrede kendskabet til rådet er, at pressen skriver og fortæller om rådet. I spørgeskemaet er rådsmedlemmerne derfor blevet spurgt, i hvilken grad lokalpressen viser interesse for handicaprådet.

Tabel 7.5: I hvilken grad viser lokalpressen interesse for handicaprådets arbejde?

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	5,5 %	42,6 %	46,4 %	5,5 %	0 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	13,4 %	41,8 %	34,3 %	10,5 %	0 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	9,9 %	42,1 %	39,7 %	8,3 %	0 %	100 %	121

Rådsmedlemmerne er enige om at vurdere, at lokalpressen i nogen grad og i ringe grad viser interesse for handicaprådet.

Handicaprådernes optræden i den trykte presse er blevet gennemgået for perioden 1. februar til 1. juni 2008. Her fremgår det, at handicaprådene bliver nævnt 219 gange.

Handicaprådene optræder i overvejende grad i lokalaviser og yderst sjældent i de landsdækkende aviser. Redaktionelt fordeler artiklerne sig mellem læserbreve, debatindlæg, presseomtaler af arrangementer, personomtaler og reportageartikler om kommunalpolitiske forhold, som handicaprådet er involveret i.

Der er en betydelig spredning i omtalen af de enkelte handicapråd. Nogle handicapråd optræder hyppigt, hvor det særligt er formanden, der skriver indlæg. Andre råd er omtalt i meget begrænset omfang.

De kvalitative interviews giver nogle bud på hvilke vurderinger, der kan ligge til grund for handicaprådets anvendelse af pressen. I interviewene fortæller rådsmedlemmerne, at pressen kan være en måde at udbrede kendskabet til rådet. Samtidig benytter enkelte rådsmedlemmer ind imellem pressen som pressionsmiddel. Nogle rådsmedlemmer har dog forbehold mod at benytte sig af pressen. De peger på ønsket om at bevare et godt samarbejde i rådet og med kommunen ved ikke at hænge nogle ud. Men det kan også skyldes en utryghed over for pressen som kommunikationsmiddel.

8. Handicaprådernes indflydelse og gennemslagskraft

Resumé: Hovedparten af handicaprådene oplever at have opnået væsentlig indflydelse samtidig med, at der også er handicapråd, der oplever at have svært ved at slå igennem og få indflydelse. Undersøgelsen viser, at der er fire gennemgående udsagn som rådsmedlemmerne giver udtryk for, når de bliver spurgt til handicaprådernes gennemslagskraft:

- Rådsmedlemmerne har helt generelt en udpræget oplevelse af at have indflydelse og gennemslagskraft. Samtidig er der visse gradsforskelle mellem parternes vurdering af indflydelsen.
- Gennemslagskraften bliver i de kvalitative interviews beskrevet som det at blive taget alvorligt og lyttet til.
- Hovedparten af repræsentanterne for kommunalbestyrelsen oplever at opnå ny viden gennem rådsarbejdet.
- Gennemslag er ikke noget, der kommer af sig selv. Det tager tid og kræver en bevidst og systematisk arbejdsindsats af rådsmedlemmerne.

Handicaprådernes indflydelse

Gennemslagskraft kan anskues fra mange forskellige vinkler. Rapporten har indtil nu sat fokus på handicaprådernes gennemslagskraft forstået som formel inddragelse af handicaprådene: møder, høringer, organisering etc. Men gennemslagskraft handler ikke kun om at være med. Det handler også om, i hvilken grad handicaprådene i sidste ende har indflydelse på den handicappolitiske indsats og udvikling i kommunen.

Vurdering af indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg

I spørgeskemaet er rådsmedlemmerne blevet bedt om at vurdere, i hvilken grad handicaprådet har indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg.

Tabel 9.1: Vurdering af indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	16,7 %	72,2 %	9,2 %	1,9 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	8,9 %	64,2 %	22,4 %	4,5 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	12,4 %	67,8 %	16,5 %	3,3 %	100 %	121

Samlet set vurderer 88,9 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne og 73,1 % af repræsentanterne for handicaporganisationerne, at handicaprådet i høj grad eller nogen grad har indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg. Rådsmedlemmerne oplever således en betydelig grad af indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg.

Besvarelsene afslører en mindre gradsforskel mellem de to parter vurdering af indflydelse, idet de kommunale repræsentanter i højere grad end repræsentanterne for handicaporganisationerne vurderer, at handicaprådene har indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg.

Rådsmedlemmernes vurderinger er her stort set identiske med deres vurderinger af kommunalbestyrelserne modtagelse af handicaprådernes høringsvar - jf. tabel 6.4. Dog er repræsentanterne for handicaporganisationerne noget mere positive i deres vurdering af indflydelsen i de politiske udvalg, end de er i vurderingen af effekten af høringsvarerne.

Vurdering af indflydelse på forvaltningernes arbejde

Forvaltningerne har den daglige og praktiske opgave med at udføre og udfylde de politiske retningslinier og målsætninger, som politikerne udstikker. Tilsvarende er det forvaltningernes opgave at udarbejde idéoplæg til de politiske processer. Det er derfor interessant at se, i hvilket omfang handicaprådene oplever at have indflydelse på forvaltningernes arbejde.

Tabel 9.2: Vurdering af indflydelse på forvaltningernes arbejde

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Ved ikke	Procent i alt	Antal i alt
Rep. for kommunalbestyrelsen	3,7 %	77,8 %	12,9 %	5,6 %	100 %	54
Rep. for handicaporganisationerne	4,5 %	67,1 %	26,9 %	1,5 %	100 %	67
Rådsmedlemmer i alt	4,1 %	71,9 %	20,7 %	3,3 %	100 %	121

Det er iøjnefaldende, at 71,9 % oplever, at rådet har nogen indflydelse på forvaltningens arbejde. Der er dog meget få - uanset hvem de repræsenterer - der vurderer, at handicaprådene i høj grad har indflydelse på forvaltningernes arbejde, igen med den gradsforskel at repræsentanter for kommunalbestyrelserne er mere positive. Det betyder, at mens 12,4 % af rådsmedlemmerne oplever, at de i høj grad har indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg er det alene 4,1%, der mener, at de har tilsvarende indflydelsen på forvaltningens arbejde.

Det generelle og samlede billede, som kommer til udtryk i tabel 9.1 og 9.2, er, at handicaprådene oplever at have ganske pæn indflydelse på såvel de politiske udvalg som forvaltningerne.

Hvilke områder har handicaprådene indflydelse på?

Rådsmedlemmerne er i spørgeskemaet spurgt, om de kan give eksempler på, hvor eller hvordan handicaprådet har haft indflydelse på forhold i kommunen.

Som svar peger mange på kommunernes udarbejdelse af kommunale handicappolitikker, tilgængelighed, kvalitetsstandarder, trafikforhold, andre kommunale politikker (børnepolitik, sundhedspolitik etc.), budgetter, boligforhold, specialrådgivning mv. Særligt de kommunale handicappolitikker, tilgængelighed og trafikforhold er gengangere. Besvarelserne vidner generelt om, at handicaprådene i vid udstrækning kommer bredt omkring.

Rådsmedlemmernes opfattelser af gennemslagskraft

De ti råd fra de kvalitative interviews oplever i varierende grad at have gennemslag til at påvirke kommunens handicappolitiske indsats og udvikling. Forskellene til trods er der tre forhold, der gør sig gældende i alle ti råd.

Gennemslagskraft som mere end indflydelse

Rådsmedlemmerne giver udtryk for en forståelse af gennemslagskraft, som det at blive lyttet til og taget alvorligt som råd. Det er for rådsmedlemmerne væsentligt, hvorvidt de oplever at blive taget alvorligt både i dialogen på handicaprådsmøderne såvel som i den øvrige relation til kommunen. Oplever rådsmedlemmerne, at der bliver lyttet til rådet, og at de bliver taget alvorligt, oplever de gennemslagskraften som *muligheden* for at påvirke kommunens handicappolitiske indsats og udvikling.

”Der er ingen tvivl om, at vi har gennemslagskraft. Når vi fremlægger noget i byrådet, så er der som regel rosede ord. De kunne aldrig prøve på andet. Der skal lyttes, til det vi siger, ellers gav det ingen mening.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, næstformand i handicaprådet, interview

En repræsentant for handicaporganisationerne, der tidligere har siddet i et frivilligt handicapråd, fortæller, at det nuværende handicapråd oplever at blive taget mere alvorligt nu, hvor handicaprådene er blevet lovpligtige, og hvor der skal sidde repræsentanter for kommunalbestyrelsen med i rådene:

”Der står nogle helt eksakte ting i loven om, hvad handicaprådet skal udtale sig om. Så er der noget helt eksakt at forholde sig til. Kommunen skal give os det, og vi kan sige, at vi skal tage det. Vi behøver næsten ikke være opsøgende, for der er såmænd ting nok at tage sig af. F.eks. når der bliver lavet bygninger, der er vi med. Vi er med tidligt i forløbet, hvor vi får vist arkitekttegningerne og kan komme med vores besyv. [...]

Jeg føler, at vi har indflydelse, at de lytter til os. Jeg har også indtryk af, at de forstår, hvad vi siger.”

Kvalificering af de politiske beslutninger gennem ny viden

"Det er meget vigtigt, at vi forstår, at det her er en gave til det politiske system, og at det giver noget viden fra brugerne. Så er det ikke altid, at man kan imødekomme det eller gøre noget ved det. Men det er godt nok at få noget viden. Beslutningerne bliver mere kvalificeret. Man skal forstå det, for det kunne også opleves som et irritationsmoment: "Det er godt nok omstændeligt." Man kunne tænke, at hver eneste gang man skal beslutte noget, så skal de kloge hoveder blande sig."

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, menigt medlem, interview

I spørgeskemaet er rådsmedlemmerne blevet spurgt, i hvilken grad de opnår ny viden gennem handicaprådet. Særligt repræsentanterne for kommunalbestyrelserne vurderer, at de får ny viden gennem rådsarbejdet:

- 68,5 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne giver udtryk for i høj grad at opnå ny viden gennem rådsarbejdet.
- 27,8 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne giver udtryk for i nogen grad at opnå ny viden gennem rådsarbejdet.
- 3,7 % af repræsentanterne for kommunalbestyrelserne giver udtryk for i ringe grad eller slet ikke at opnå ny viden gennem rådsarbejdet.

I de kvalitative interviews peger samtlige repræsentanter for kommunalbestyrelsen på deres mulighed for at opnå ny viden gennem rådet, og derved på at handicaprådets kan kvalificere de politiske beslutninger.

Opbygning af gennemslagskraft

"Gennemslagskraft tager tid!"

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, spørgeskema

Rådsmedlemmerne oplever generelt, at det tager tid at opbygge gennemslagskraft og derved kunne få indflydelse på handicappolitiske forhold i kommunen. Tidsaspektet kommer til udtryk på to niveauer.

For det første giver rådsmedlemmerne i de kvalitative interviews generelt udtryk for, at det tager tid at opbygge gennemslagskraft. For tre af de ti handicapråd tog det forholdsvis kort tid. Fem øvrige handicapråd oplever efterhånden at have opbygget en rimelig tilfredsstillende gennemslagskraft som råd. De to resterende handicapråd oplevede ved interviewenes gennemførelse ikke at have opnået en tilfredsstillende gennemslagskraft, men peger på en række udfordringer omkring det interne samarbejde i rådet og den kommunale opbakning til rådet.

For det andet kan den konkrete indflydelse tage tid. Handicaprådene kan opleve to former for indflydelse. Dels kan deres rådgivning få indflydelse på en konkret sag eller et initiativ, som f.eks. en byggesag, formuleringen af en handicappolitik mv. Dels kan handicaprådets synspunkter få indflydelse på lidt længere sigt, ved at sætte gang i nogle processer og diskussioner som kan føre til mere generelle og systematiske forandringer i kommunens adfærd. Disse processer fører ikke til umiddelbare konkrete forandringer, men de kan påvirke kommunens handicappolitiske indsats over tid.

10. Handicaprådernes udfordringer

Resumé: Rådsmedlemmerne ser de kommende udfordringer for handicaprådene på flere fronter. Mange ser kritisk på medlemmernes engagement og kompetence. Her ser en del rådsmedlemmer det som en udfordring, at engagere flere kommunale repræsentanter til at være mere aktive i rådsarbejdet. Andre ser det som en udfordring at rekruttere kompetente repræsentanter for handicaporganisationerne.

En stor del af rådsmedlemmerne peger på kommunens arbejde med at udforme, revidere og/eller implementere en kommunal handicappolitik, som den helt centrale udfordring for handicaprådet. Flere rådsmedlemmer peger på den udfordring, der ligger i at påvirke og begrænse kommunens besparelser på handicapområdet. Mens andre ser det som en udfordring at få tilført ressourcer til handicapområdet i den enkelte kommune.

En del af rådsmedlemmerne betragter synliggørelse af handicaprådet, og dermed øget mulighed for inddragelse af handicaprådet i de politiske og administrative beslutningsprocesser i kommunen, som en central udfordring.

Tre tematikker for handicaprådernes kommende udfordringer

Rådsmedlemmerne har i såvel de kvalitative interviews som i spørgeskemaet haft mulighed for at beskrive, hvad de ser som handicaprådets kommende udfordringer. Besvarelserne underbygger i høj grad essensen af de samlede resultater i undersøgelsen i øvrigt, samtidig med at de specifikt sætter fokus på de områder, hvor rådsmedlemmerne ser, at der kan og bør gøres en særlig indsats fremover.

Besvarelserne falder i tre hovedtematikker:

- Opbygning af stabile og kompetente handicapråd.
- Kvalificering af den rådgivning, handicaprådene kan give.
- Yderligere synliggørelse af handicaprådene i kommunerne.

Tematikkerne er ikke udtømmende, men de peger på centrale udfordringer for handicaprådene de kommende år.

Opbygning af stabile og kompetente handicapråd

En central udfordring handler om rådsmedlemmernes engagement og deres kompetencer. En del rådsmedlemmer ser det som en udfordring at engagere flere af de kommunale repræsentanter i rådsarbejdet – og det gælder både embedsmænd og politikere.

I de kvalitative interviews fortæller alle ti repræsentanter for handicaporganisationerne, at de savner, at nogle af de kommunale repræsentanter deltager mere aktivt i rådsarbejdet. Det gælder både som engagerede mødedeltagere i rådsmøderne, men også som aktive medspillere i det forberedende arbejde og i arbejdet med at føre handicaprådets synspunkter ind i de administrative og politiske processer. For de handicapråd, der i høj

grad bliver inddraget i de kommunale beslutningsprocesser og oplever at have væsentlig indflydelse, er hovedparten af de kommunale repræsentanter aktive. For de handicapråd, der oplever en ringe grad af inddragelse og tilsvarende ringe indflydelse, sidder der typisk kun en enkelt eller to kommunale repræsentanter, der aktivt tager del i rådsarbejdet.

Udfordringerne knytter sig ikke alene til den kommunale side. En stor del af rådsmedlemmerne giver - i både interviewene og som kommentar i spørgeskemaet - udtryk for, at en kommende og væsentlig udfordring bliver at rekruttere kompetente repræsentanter for handicaporganisationerne. Særligt yngre repræsentanter betragtes som svære at mobilisere.

”Det er svært for DH at rekruttere folk, der har kræfterne, viljen, energien og styrken.”

Repræsentant for handicaporganisationerne, handicaprådsformand, interview

Otte af de ti repræsentanter for handicaporganisationerne i interviewundersøgelsen, gav direkte udtryk for en bekymring omkring muligheden for at skaffe kompetente repræsentanter for handicaporganisationerne ved næste indstilling til handicaprådet.

”Der sidder nok 500 handicaprepræsentanter samlet i handicaprådene. Hvordan kan man lige pludselig samle 500 mennesker, der er inde i det her, der har snakkegaverne, der kan udtrykke sig, læse og sådan. Men hvilken uddannelse har de fået? Jeg har ikke fået tilbudt noget. Det kan da ikke være rigtigt. De fleste af dem, der sidder i handicaprådene, de siger hov, skal vi også lave noget?”

Repræsentant for handicaporganisationerne, næstformand i handicaprådet, interview.

Kvalificering af den rådgivning, handicaprådene kan give

En stor del af rådsmedlemmerne peger på kommunens arbejde med at udforme, revidere og/eller implementere en kommunal handicappolitik som den centrale udfordring. Handicappolitikkerne er den udfordring, der fylder eller forventes at fylde mest for langt de fleste handicapråd.

Handicappolitikkerne bliver af handicaprådene betragtet som et værktøj og som nogle konkrete målsætninger, som handicaprådets kommende arbejde kan tage afsæt i. I udarbejdelsen af handicappolitikkerne peger mange på at tage afsæt i FN's Handicapkonvention, ligesom de peger på sektoransvaret som et væsentligt princip og fikspunkt for implementeringen af handicappolitikken.

Flere rådsmedlemmer peger på, at handicappolitikken løbende bør revideres, og at der skal indskrives konkrete mål eller handleplaner i politikken, så den bliver et reelt arbejdsredskab. Her forventer langt de fleste handicapråd at spille en afgørende rolle i

forhold til at holde øje med, om de kommunale handicappolitikker implementeres i det kommunale arbejde.

”Den kommende udfordring bliver at få gennemført handicappolitikken og i højere grad få tænkt handicap ind i alle aspekter af forvaltningerne, så man kan leve op til FN’s Handicapkonvention som en naturlig ting.”

Repræsentant for handicaporganisationerne, spørgeskema

Helt grundlæggende betragtes handicaprådernes arbejde for at skabe større ligebehandling og accept af mennesker med handicap også som en central udfordring.

”Udfordringen er, at handicappede kan indgå i dagligdagen på lige fod med andre borgere. At alle med funktionsnedsættelse bliver kompenseret i videst muligt omfang, så de kan deltage på lige fod med andre i alle livets forhold.”

Repræsentant for handicaporganisationerne, spørgeskema

For hovedparten af handicaprådene er midlet til at sætte fokus på og påvirke kommunen til at tænke i ligebehandling og accept af mennesker med handicap deres arbejde med de kommunale handicappolitikker og den efterfølgende implementering.

Flere medlemmer peger endvidere på, at det er en udfordring for handicaprådet at påvirke og begrænse de af kommunens besparelser, der medfører forringelser på handicapområdet. Flere ser det også som en udfordring – eller opgave - at få tildelt yderligere ressourcer til handicapområdet.

”Den fortsatte udfordring bliver at få direkte indflydelse på kommunens budgetter.”

Repræsentant for handicaporganisationerne, spørgeskema

”Udfordringen er at få mere ud af de samme penge, idet kommunernes budgetter er under pres.”

Repræsentant for kommunalbestyrelsen, spørgeskema

Handicaprådene skal bevæge sig i spændingsfeltet imellem værdimæssige målsætninger og kommunens konkrete økonomi. Spændingsfeltet opleves af medlemmerne som målsætninger udstukket af FN’s Handicapkonvention, de handicappolitiske grundprincipper og de handicappolitiske påvirkninger fra et bredt handicappolitisk miljø bestående af DH m.fl. over for nogle økonomiske hensyn i kommunerne, hvor handicapområdet er et ud af flere områder, der kæmper om de økonomiske ressourcer. Spændingsfeltet vil være en løbende udfordring, hvor rådsmedlemmerne skal finde en tilfredsstillende position for handicaprådet.

Synliggørelsen af handicaprådene i kommunerne

”Der er masser af udfordringer at tage fat på, viljen til at ”ville” er til stede blandt DH medlemmerne, men vi mangler den politiske vilje og synlighed.”

Repræsentant for handicaporganisationerne, spørgeskema

For flere af handicaprådene handler udfordringerne om yderligere at øge kendskabet til handicaprådet i kommunen for derved i højere grad at blive inddraget som en selvfølgerlig sparringspartner i de kommunale politiske og administrative beslutningsprocesser. For en stor del af rådene handler det om yderligere at udbrede kendskabet til rådets eksistens og arbejde for derved at forankre et i forvejen rimeligt velfungerende handicapråd. Men for en betydelig del, handler det også om at få nogle utilfredsstillende arbejds-gange til at fungere langt bedre, så rådet bliver anerkendt og taget alvorligt som rådgivende organ i kommunen.

Litteraturliste

Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område: BEK nr.768 af 27/06/2007 kap.10 §47-51

Bekendtgørelse af lov for retssikkerhed og administration på det sociale område: LBK nr.877 af 03/09/2008 § 37 a. stk.1-4

Bengtsson, Steen (2005): Princip og virkelighed - om sektoransvar i handicappolitikken. Socialforskningsinstituttet

Lovforslag nr.L39: Forslag til lov om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og andre love (konsekvensrettelser på det sociale område som følge af kommunalreformen). 24. februar 2005 af socialministeren, Eva Kjer Hansen

Socialministeriet (28. november 2005): Orienteringsskrivelse om ny bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område (Handicapråd m.v.). Til samtlige kommuner m.fl.

Socialministeriet (31. maj 2006): Orientering om spørgsmål i forbindelse med kommunalbestyrelsens nedsættelse af handicapråd.. Til samtlige kommuner m.fl.

Web

www.handicap.dk

Bilag 1. Metode

Undersøgelsen består metodisk af to dele. Første del udgør kvalitative interview af ti handicapråd. Anden del af undersøgelsen udgør et kvantitativt spørgeskema udsendt til alle kommunale handicapråd. Spørgeskemaet tager afsæt i den viden, der er opnået gennem de kvalitative interviews.⁸ Undersøgelsen er gennemført som en kombination af de to metoder for dels at generere dybdegående viden gennem de kvalitative interviews, og dels for at opnå mere generel viden om arbejdet i handicaprådene gennem den kvantitative spørgeskemaundersøgelse. Det er hensigten, at resultaterne fra de kvalitative interviews og spørgeskemaundersøgelsen skal supplere og underbygge hinanden. Den samlede undersøgelse, der danner grundlag for rapporten, er gennemført i perioden januar til september 2008.

Undersøgelsen bygger på rådsmedlemmernes oplevelser og vurderinger af handicaprådernes arbejde og gennemslagskraft. På den baggrund har det været væsentligt, at både repræsentanter for handicaporganisationerne og repræsentanter for kommunalbestyrelserne indgår som primærkilder i både interview og spørgeskema, idet begge parter er udpeget som medlemmer i samtlige råd. Det har ligeledes været væsentligt, at undersøge, hvorvidt der er forskel på parternes oplevelser og vurderinger af rådsarbejdet.

I undersøgelsen er formand og næstformand så vidt muligt blevet spurgt ud fra en antagelse om, at de i særlig grad har en oplevelse og vurdering af rådernes arbejde og gennemslagskraft. Da der ikke er embedsmænd i samtlige råd, indgår de ikke i undersøgelsen som primærkilder men ved, at de adspurgte rådsmedlemmer har forholdt sig til betydningen af dem som medlemmer i rådet.

Kvalitative interview

De ti handicapråd der er blevet interviewet til undersøgelsen er: Bornholm, Brøndby, Brønderslev, Esbjerg, Herning, Holbæk, Lolland, Odense, Skanderborg og Thisted handicapråd. I rapporten optræder de ti handicapråd anonymt, idet undersøgelsen har fokus på generelle tendenser og ikke de særskilte handicapråd.

Handicaprådene er valgt ud fra en intention om at opnå en så bred repræsentation af de eksisterende råd som muligt.

På den baggrund er de valgt ud fra følgende kriterier:

- En bred geografisk spredning, så alle regioner er repræsenteret med to handicapråd.
- Variation i indbyggertallet, så både store, mellem og små kommuner er repræsenteret.
- Variation i størrelse af handicapråd, så både små, mellem og store råd er repræsenteret.

⁸ Jf. spørgeskemaet, bilag 2.

- Variation i sammensætningen af handicapråd. Der er valgt råd der udelukkende består af repræsentanter for handicaporganisationerne og repræsentanter for kommunalbestyrelserne. Og der er valgt råd, der består af repræsentanter for handicaporganisationerne, handicaprepræsentanter uden DH tilknytning, repræsentanter for kommunalbestyrelserne og embedsmænd.

Fra hvert af de ti handicapråd er formanden blevet interviewet. Herudover er næstformanden blevet interviewet i seks af rådene. I to råd består formandskabet af to repræsentanter for handicaporganisationerne, og fra to råd var næstformanden ikke i stand til at stille op til interview af personlige årsager. Derfor er menige repræsentanter for kommunalbestyrelserne blevet interviewet i disse fire handicapråd.

Rådsmedlemmerne er som udgangspunkt blevet interviewet hver for sig, idet det har været hensigten at skabe et rum for fri samtale, hvor hvert rådsmedlem har kunne tale om sine oplevelser og vurderinger af handicaprådet, dets arbejde og oplevede gennemslagskraft – og herved også om samarbejdet i rådet. I to af de ti råd har rådsmedlemmerne valgt at blive interviewet sammen, idet de ser sig som et samlet, enigt råd.

Interviewene er gennemført ved besøg hos respondenterne og har haft en varighed på en til to timer. Interviewene har været løst struktureret med udgangspunkt i en enslydende spørgeguide, der i fri rækkefølge har fulgt følgende overordnede emner:

- Handicaprådets opstart.
- Handicaprådets mødestruktur som dagsorden, ledelse, fremmøde, sekretariatsbetjening mv.
- Handicaprådets funktion som rådgivende organ bl.a. via høringer.
- Handicaprådets synlighed i form af rådets initiativer i forhold til at skabe kendskab til rådet indadtil i kommunens forvaltninger og politiske udvalg og udadtil hos borgere i kommunen.
- Handicaprådets indflydelse på kommunens handicappolitiske indsats og udvikling.
- En samlet vurdering af handicaprådets gennemslagskraft og kommende udfordringer.

Yderligere dokumentation fra de ti handicapråd

Fra hver af de ti handicapråd er der yderligere indsamlet dokumentation for hvilke initiativer, der har været til høring i handicaprådet i perioden 1. februar 2007 til 1. februar 2008. Dokumentationsstudiet er gennemført for at få indsigt i antal og indhold af de initiativer, der sendes til høring i handicaprådet.

Kvantitativ spørgeskemaundersøgelse

Der er gennemført en spørgeskemaundersøgelse på baggrund af et spørgeskema udsendt til samtlige handicapråd i perioden maj til juni 2008. Spørgeskemaet tager udgangs-

punkt i erfaringerne fra interviewene med de ti handicapråd. I skemaet bliver rådsmedlemmerne spurgt om deres oplevelser og vurderinger af handicaprådet i forhold til en række overordnede temaer. Spørgeskemaet består af i alt 50 spørgsmål inkl. mulighed for at give uddybende kommentarer til de enkelte temaer. Rådsmedlemmerne har haft mulighed for at udfylde spørgeskemaet elektronisk eller i papirudgave.

Der er i alt modtaget svar fra 121 rådsmedlemmer ud af 196 mulige. De 121 besvarelserne fordeler sig på 54 repræsentanter fra kommunalbestyrelserne og 67 repræsentanter for handicaporganisationerne, svarende til en svarprocent på 62 %. Der er modtaget svar fra i alt 77 handicapråd, svarende til en svarprocent på 78,5 %. Af de 77 handicapråd har begge repræsentanter svaret fra 44 handicapråd, og en enkelt repræsentant har svaret fra de øvrige 33 råd.

Efter første udsendelse af spørgeskemaet blev det klart, at nogle handicapråd bevidst har udfyldt spørgeskemaet enstemmigt, mens andre ikke har været opmærksomme på, at skemaet skulle udfyldes af både en repræsentant for handicaporganisationerne og en repræsentant for kommunalbestyrelsen. I de tilfælde hvor handicaprådet blev klar over, at de havde overset dette forhold, har den øvrige part siden også udfyldt spørgeskemaet. I fire tilfælde har handicaprådet valgt at udfylde det enstemmigt. Efter aftale med de pågældende råd er samme besvarelse registreret ud fra både repræsentanten for kommunalbestyrelsen og repræsentanten for handicaporganisationerne. Handicaprådene er i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen blevet kontaktet i første omgang gennem kommunens elektroniske hovedadresse. Enkelte handicapråd har en direkte mailadresse. I de øvrige handicapråd er det muligt at kontakte rådet elektronisk gennem rådsmedlemmernes mailadresser. Da der indimellem er udskiftninger af rådsmedlemmerne, blev det valgt at benytte kommunens hovedadresse, som efterfølgende skulle videresende henvendelsen til handicaprådet. I flere tilfælde vil det i praksis betyde, at henvendelsen videresendes til handicaprådets sekretær, som videresender henvendelsen til de to mulige respondenter. Undervejs i sådanne bindeled kan der nemt ske fejl og misforståelser. Efterfølgende har der været to påmindelser. Første henvendelse blev så vidt muligt sendt til handicaprådernes formænd. Anden henvendelse blev så vidt muligt sendt direkte til de pågældende personer, der ikke havde svaret.

Som supplement til interview- og spørgeskemaundersøgelserne er handicaprådernes optræden i den trykte presse gennemgået for perioden 1. februar til 1. juni 2008 med henblik på at opnå viden om antal og indhold af handicaprådernes optræden i den trykte presse. Gennemgangen er foretaget i artikeldatabasen Infomedia.

Bilag 2. Spørgeskema

Undersøgelse af de kommunale handicapråds
gennemslagskraft

Maj 2008

Baggrundsplysninger

1. **Navn på kommunen:** _____
2. **Skemaet er udfyldt af?**
 - Politiker
 - DH-repræsentant

Handicaprådets organisering

3. **Hvor mange medlemmer er der i handicaprådet?**
 - 6 8 10 12 14
4. **Hvilken del af handicaprådet repræsenterer formanden?**
 - Politiker
 - DH-repræsentant
 - Embedsmand
 - Anden Handicaprepræsentant
5. **Er der udpeget embedsmænd som medlemmer i handicaprådet?**
 - Ja Nej
6. **Hvor i kommunen er sekretariatsbetjeningen administrativt placeret?**

7. **Er der i forvaltningerne udpeget embedsmænd med ansvaret for kontakten til handicaprådet?**
 - Ja Nej Ved ikke
8. **Er der i de politiske udvalg udpeget politikere med ansvaret for kontakten til handicaprådet?**
 - Ja Nej Ved ikke
9. **Har handicaprådet en årsplan / arbejdsplan?**
 - Ja Nej Ved ikke
10. **Afgiver handicaprådet en årsberetning?**
 - Ja Nej

Mødevirksomhed og samarbejde

For at få et yderligere indtryk af forudsætningerne for handicaprådets arbejde vil vi gerne høre lidt om handicaprådets mødevirksomhed og dine vurderinger af samarbejdet i rådet.

Mødevirksomhed

11. Holder handicaprepræsentanterne i rådet formøde med DH eller andre handicaporganisationer?

Ja Nej Ved ikke

12. Holder handicaprepræsentanterne i rådet formøde med hinanden?

Ja Nej Ved ikke

13. Holder de kommunale repræsentanter i rådet formøde med hinanden?

Ja Nej Ved ikke

14. Kommer samtlige medlemmer af handicaprådet til rådsmøderne?

I høj grad I nogen grad I ringe grad

15. Hvem er oftest fraværende?

Handicaprepræsentanter

Politikere

Embedsmænd

Ved ikke

16. Sendes der suppleanter ved afbud?

Altid I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke

Samarbejdet i handicaprådet

17. Hvordan vurderer du samarbejdet mellem handicaprepræsentanterne og politikerne?

Særdeles tilfredsstillende

Tilfredsstillende

Utilfredsstillende

Særdeles utilfredsstillende

18. Hvordan vurderer du det indbyrdes samarbejde mellem handicaprepræsentanterne?

Særdeles tilfredsstillende

Tilfredsstillende

Utilfredsstillende

Særdeles utilfredsstillende

19. Hvordan vurderer du samarbejdet mellem embedsmændene og handicaprepræsentanterne?

(Udfyldes kun, hvis der er embedsmænd som medlemmer i handicaprådet)

- Særdeles tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Utilfredsstillende
- Særdeles utilfredsstillende

20. Hvordan vurderer du sekretariatsbetjeningen?

- Særdeles tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Utilfredsstillende
- Særdeles utilfredsstillende

21. Har du bemærkninger til mødevirkomheden / samarbejdet i handicaprådet, så angiv dem her:

Handicaprådets funktion som rådgivende organ

22. Er handicaprådet i stand til at rådgive kommunalbestyrelsen om alle handicapgruppers interesser og behov?

- Ja Nej Ved ikke

23. Hvis nej, angiv hvilke handicapgrupper, handicaprådet ikke er i stand til at rådgive om:

24. Hvilket punkt på dagsordnen har fyldt mest de seneste seks måneder?

(sæt et kryds)

- Orienteringer fra kommunen
- Orienteringer fra handicaprepræsentanterne
- Høringer
- Enkeltsager
- Kommunal skriftlig handicappolitik
- Åbne drøftelser
- Punktet 'Eventuelt'
- Andet: _____

25. Har der været / er der planlagt en drøftelse af handicaprådets arbejde i Byrådet?

- Ja Nej Ved ikke

26. Oplever du at få ny viden om vilkår for mennesker med handicap i kommunen gennem handicaprådet?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke Ved ikke

Høringer

27. Bliver handicaprådet hørt omkring kommunale initiativer med betydning for mennesker med handicap?

- Altid I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke Ved ikke

28. Er der politiske udvalg / forvaltninger handicaprådet slet ikke modtager høringer fra?

- Ja Nej Ved ikke

29. I givet fald hvilke:

30. Hvordan oplever du generelt høringsmaterialet?

(sæt et kryds)

- Relevant og overskueligt
 Relevant og uoverskueligt
 Irrelevant og overskueligt
 Irrelevant og uoverskueligt
 Ved ikke

31. Hvordan vurderer du generelt de tidsfrister, handicaprådet får til at afgive hørings svar?

- God tid
 Tilpas
 For kort tid
 Meget kort tid
 Ved ikke

32. Hvilken tidsfrist vil ifølge din vurdering være rimelig?

- Et par dage
 En uge
 To uger
 Tre uger

- Fire uger
- Fem uger
- Seks uger
- Mere

33. I hvilken grad bliver handicaprådets hørings svar fulgt af kommunalbestyrelsen?

- Altid I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke Ved ikke

34. Har du bemærkninger til høringerne i handicaprådet, så angiv dem her:

Handicappolitik

Kommunen har mulighed for at lave sin egen skriftlige handicappolitik.

35. Har jeres kommune:

- en politisk vedtaget kommunal handicappolitik
- vedtaget i Byrådet at lave en kommunal handicappolitik
- planer om at lave en kommunal handicappolitik
- byrådet har besluttet ikke at lave en kommunal handicappolitik [gå til spørgsmål 39]
- ingen planer om at lave en kommunal handicappolitik [gå til spørgsmål 39]

36. Fik handicaprådet ideen til udfærdigelsen af en kommunal handicappolitik – evt. sammen med andre?

- Ja Nej Ved ikke

37. Forventer eller har handicaprådet været med til at lave udkast til den kommunale handicappolitik?

- Ja Nej Ved ikke

38. Har du bemærkninger til arbejdet med handicappolitikken, så angiv dem her:

Indflydelse i kommunen

Handicaprådet har gennem sin rådgivende funktion mulighed for at have indflydelse på forhold i kommunen. På den baggrund vil vi gerne have din vurdering af handicaprådets samlede indflydelse i kommunen.

39. Vurderer du, at handicaprådet har indflydelse på beslutninger i de politiske udvalg i kommunen?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke Ved ikke

40. Vurderer du, at handicaprådet har indflydelse på arbejdet i kommunens forvaltninger?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke Ved ikke

41. Giv gerne eksempler på hvor / hvordan handicaprådet har haft indflydelse på forhold i kommunen:

Handicaprådets synlighed

42. På hvilke områder har handicaprådet søgt at skabe synlighed og kontakter?

(sæt gerne flere kryds)

- Handicaprådet har en hjemmeside (evt. på kommunens hjemmeside).
- Handicaprådet har afholdt borgermøder.
- Handicaprådet har stiftet en handicappris.
- Handicaprådet har afholdt møder ude på institutioner, botilbud o.lign.
- Handicaprådet har inviteret kommunale embedsmænd, som ikke er medlemmer af handicaprådet, med til møderne.
- Handicaprådet har inviteret repræsentanter fra handicaporganisationer, som ikke er medlemmer af handicaprådet, med til møderne.
- Andet: _____

43. I hvilken grad vurderer du, at der er kendskab til handicaprådet hos følgende parter:

De politiske udvalg?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Ved ikke

Forvaltningerne?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Ved ikke

Borgere med handicap i kommunen?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Ved ikke

Borgere generelt i kommunen?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Ved ikke

44. Viser lokalpressen interesse for handicaprådets arbejde?

- I høj grad I nogen grad I ringe grad Slet ikke Ved ikke

45. Har handicaprådet kontakt med følgende brugerorganer:

(sæt gerne flere kryds)

- Beskæftigelsesråd
 Bruger- / Pårørenderåd
 Frivilligråd
 Integrationsråd
 Klageråd
 Senior- / Ældreråd
 Specialinstitutioner i kommunen
 Ungdomsråd
 Andre: _____

46. Har du bemærkninger til handicaprådets synlighed, så angiv dem her:

Handicaprådets gennemslagskraft

For at få et billede af forudsætningerne for handicaprådets hidtidige gennemslagskraft til at påvirke politiske beslutninger og arbejdet i forvaltningerne vil vi gerne høre lidt om, hvilke forhold / parter, du mener, har betydning for rådets gennemslagskraft.

47. Hvordan vurderer du følgende forholds betydning for handicaprådet gennemslagskraft?

Formandens evne til at lede rådsarbejdet:

- Positiv betydning Neutral betydning Negativ betydning

De politiske medlemmers indsats for rådet:

- Positiv betydning Neutral betydning Negativ betydning

Handicaprepræsentanternes indsats for rådet:

- Positiv betydning Neutral betydning Negativ betydning

Den uformelle kontakt mellem kommune og handicaprådets medlemmer ud over møderne:

- Positiv betydning Neutral betydning Negativ betydning

48. Hvordan vurderer du embedsmændenes betydning for handicaprådets gennemslagskraft?

(Udfyldes kun, hvis der er embedsmænd som medlemmer i rådet)

Positiv betydning Neutral betydning Negativ betydning

49. Har du bemærkninger til, hvad der har betydning for handicaprådets gennemslagskraft, så angiv dem her:

Handicaprådets fremtidige udfordring

50. Beskriv gerne hvad du ser som handicaprådets fremtidige udfordring:

Mange tak for hjælpen!

Med venlig hilsen
Center for Ligebehandling af Handicappede
Bredgade 25, opg. F, 4. sal
1260 København K
Tlf. 33 11 10 44

Bilag 3. Lovbekendtgørelse og bekendtgørelse

LBK nr. 877 af 03/09/2008 § 37 a:

§ 37 a. Kommunalbestyrelsen nedsætter et handicapråd. Handicaprådet rådgiver kommunalbestyrelsen i handicappolitiske spørgsmål og formidler synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører mennesker med handicap.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen hører handicaprådet over alle initiativer, som har betydning for mennesker med handicap.

Stk. 3. Handicaprådet sammensættes af 3-7 medlemmer fra handicaporganisationerne i kommunen udpeget efter indstilling fra De Samvirkende Invalideorganisationer 3-7 medlemmer udpeget af kommunalbestyrelsen, heraf et antal af dens medlemmer. Handicaprådet vælger selv sin formand.

Stk. 4. Velfærdsministeren fastsætter i en bekendtgørelse nærmere regler om handicaprådets virksomhed og sammensætning.

BEK nr.768 af 27/06/2007 kap.10:

Handicaprådets sammensætning

§ 47. Kommunalbestyrelsen nedsætter et handicapråd.

Stk. 2. Handicaprådet sammensættes, jf. lovens § 37 a, stk. 3 af 3-7 medlemmer fra handicaporganisationerne i kommunen udpeget efter indstilling fra De Samvirkende Invalideorganisationer og 3-7 medlemmer udpeget af kommunalbestyrelsen, heraf et antal af dens medlemmer.

Stk. 3. Der udpeges en personlig stedfortræder for hvert medlem af rådet, som deltager i rådets møder ved det ordinære medlems forfald.

Stk. 4. Handicaprådet skal sammensættes således, at medlemmerne repræsenterer forskellige handicapgrupper og forskellige sektorer i kommunen, herunder både voksne og børn med handicap.

Stk. 5. De Samvirkende Invalideorganisationer kan kun indstille personer, som har bopæl i kommunen. Hvis et medlem af handicaprådet flytter fra kommunen inden udløbet af handicaprådets funktionsperiode, indtræder stedfortræderen i handicaprådet, og der udpeges en ny stedfortræder.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen beslutter, om lokale handicaporganisationer eller grupperinger uden for De Samvirkende Invalideorganisationer skal være repræsenteret i handicaprådet blandt de 3-7 medlemmer fra handicaporganisationerne i kommunen. Antallet af medlemmer, som repræsenterer lokale handicaporganisationer eller grupperinger kan ikke overstige antallet af medlemmer, som er udpeget efter indstilling fra De Samvirkende Invalideorganisationer.

Handicaprådets opgaver

§ 48. Handicaprådet sammensættes således, at handicaporganisationernes medlemmer udgør samme antal medlemmer som medlemmer udpeget af kommunalbestyrelsen.

Stk. 2. Handicaprådet virker i en 4-årig periode, svarende til de kommunale råds valgperiode, dog således at medlemmerne fungerer, indtil nye medlemmer indstilles eller udpeges.

§ 49. Handicaprådet rådgiver kommunalbestyrelsen i handicappolitiske spørgsmål og kan behandle alle lokalpolitiske spørgsmål, som vedrører mennesker med handicap. Handicaprådet kan tage spørgsmål af mere generel karakter op til drøftelse og komme med forslag til såvel politiske som administrative initiativer.

Stk. 2. Handicaprådet kan tage kontakt med andre, herunder andre handicapråd og Det Centrale Handicapråd, med henblik på at få belyst særlige temaer.

Stk. 3. Handicaprådet kan ikke behandle spørgsmål om enkeltpersoners forhold, herunder personalesager eller konkrete klagesager.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen hører handicaprådet over alle initiativer, som har betydning for mennesker med handicap.

Stk. 5. Handicaprådet kan inddrage erfaringer fra arbejdet i Det Centrale Handicapråd i dets arbejde.

Stk. 6. Handicaprådet kan i øvrigt beslutte at orientere kommunalbestyrelsen om dets arbejde og forslag.

Handicaprådets forretningsorden

§ 50. Handicaprådet udpeger selv sin formand og fastsætter sin forretningsorden.

Stk. 2. Indkaldelse til møde kan ske på formandens, to medlemmers eller kommunalbestyrelsens initiativ.

Stk. 3. Indkaldelse til første møde efter kommunalvalget sker på kommunalbestyrelsens initiativ.

§ 51. Kommunalbestyrelsen yder i fornødent omfang sekretariatsmæssig bistand til handicaprådet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne ved handicaprådets virksomhed, herunder dækning af nødvendige udgifter til handicapkompensation som fx tegnsprogstolkning.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen yder diæter, erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste og udgiftsgodtgørelse efter reglerne i § 16 a i lov om kommunernes styrelse til handicaporganisationernes medlemmer af handicaprådet.

